

Latviešu valoda 1.–9. klasei

Pamatizglītības mācību priekšmeta programmas paraugs (2. variants)

Satura rādītājs

Ievads.....	2
Mācību priekšmeta mērķis	5
Mācību priekšmeta uzdevumi.....	6
Mācību saturs.....	8
1.–3. KLASE	8
4.–6. KLASE	9
7.–9. KLASE	11
Mācību satura apguves secība, apguvei paredzētais laiks un sasniedzamais rezultāts.....	14
1. KLASE (210 stundas).....	14
2. KLASE (210 stundas).....	18
3. KLASE (210 stundas).....	23
4. KLASE (210 stundas).....	28
5. KLASE (175 stundas).....	34
6. KLASE (140 stundas).....	41
7. KLASE (105 stundas).....	45
8. KLASE (105 stundas).....	50
9. KLASE (105 stundas).....	54
Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	58
Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi un metodes.....	64
Mācību līdzekļi.....	64
Metodes	64

Ievads

Latviešu (dzimtās) valodas mācību priekšmeta programmas paraugs 1.–9. klasei izstrādāts atbilstoši prasībām, kādas izvirza Valsts pamatizglītības standarts izglītošanās jomā “Valoda” un Pamatizglītības standarts latviešu valodā. Tajā norādīts latviešu valodas mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi, katrai klasei paredzētais mācību laiks, mācību saturs un sasniedzamais rezultāts pa klasēm, kā arī mācību satura apguves metodes un paņēmieni, mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni.

Mūsdienu sabiedrībā notiek būtiskas pārmaiņas, un tās ietekmē valodu, kā arī paplašina izpratni par valodu, kas ir cilvēka domāšanas, pašizpaušmes un personības pilnveides pamats. Valoda nodrošina kultūras mantojuma saglabāšanu un tālāk nodošanu, kā arī veido etnisko identitāti. Šī atziņa ir īpaši nozīmīga laikā, kad multikulturālā sabiedrībā aktuāla ir doma par visas cilvēces kopējo kultūru, saglabājot un rūpējoties par savas tautas kultūru. Valoda ir saziņas līdzeklis – prasme lietot un mērķtiecīgi izmantot valodu kā instrumentu noteiktās saziņas situācijās ietekmē saskarsmi starp cilvēkiem, panākumus darba dzīvē. Tāpēc nepieciešams izkopt valodas prasmes, apgūstot latviešu valodas likumības un lietojot valodu pēc iespējas daudzveidīgākās mācību situācijās. Valoda ir apkārtējās pasaules izziņas līdzeklis, un mācību process jebkurā mācību priekšmetā ir cieši saistīts ar valodas apguvi. Mācību saturā tiek akcentēta precīza, mērķtiecīga runa, prasme uztvert informāciju un nodot to citiem gan mutvārdos, gan rakstveidā, prasme lasīt un uztvert būtisko. Izvirzītie mācību uzdevumi pa klasēm pamatojas uz šo paplašināto un padziļināto izpratni par valodas nozīmi mūsdienu sabiedrībā.

Programmā, tāpat kā standartā, mācību saturs un sasniedzamie rezultāti tiek atspoguļoti 4 kompetencēs – valodas, komunikatīvajā, sociokultūras un mācīšanās kompetencē. Sasniedzamie rezultāti 1. un 2. klasē, 4. un 5. klasē, 7. un 8. klasē ir starprezultāti, kas nodrošina sasniegumus 3., 6. un 9. klases beigās atbilstoši Pamatizglītības standartam latviešu valodā.

Valodas kompetence ir spēja uztvert valodu kā zīmju sistēmu, izprast un izmantot visu valodas līmeņu elementus, lai dažādās dzīves darbības situācijās uztvertu un veidotu literārās valodas normām atbilstošu tekstu mutvārdos un rakstveidā.

Komunikatīvā kompetence ir spēja ar valodas līdzekļiem īstenot dažādus saziņas uzdevumus, veidot un uztvert mutvārdu un rakstveida tekstu, apzināti izmantot valodas līdzekļus sava saziņas mērķa sasniegšanai, novērtēt saziņas procesa efektivitāti.

Sociokultūras kompetence ir zināšanas un sapratne par sociālo un kultūras vidi, kurā valoda tiek lietota, un prasme šīs zināšanas izmantot, lai, nezaudējot savu etnisko identitāti, sazinātos un saprastos daudz kultūru sabiedrībā.

Mācīšanās kompetence ir spēja izziņas procesā izmantot racionālus darba paņēmienus, atbilstošus informācijas avotus un tehnoloģijas, kā arī prasme patstāvīgi pilnīgot savu personību, bagātināt pieredzi.

Kompetences raksturo zināšanas, prasmes, pieredze, vērtības un attieksmes, tāpēc kompetencēs ietvertais saturs ir plašs un daudzveidīgs, ko var nodrošināt dažādas didaktiskās pieejas.

Latviešu valodai kā dzimtās valodas mācību priekšmetam ir uzdevums veidot speciālās lingvistiskās zināšanas un prasmes (valodas kompetence), kas ietver valodas runas un rakstu prasmi, valodas sistēmas izpratni. Valodas zināšanas tiek izmantotas saziņas situācijās (komunikatīvā kompetence) un liecina par cilvēka kultūru. Tajā pašā laikā latviešu valoda ir arī citu mācību priekšmetu apguves līdzeklis.

Vispārīgās prasmes – spēja abstrahēties, analizēt, secināt, salīdzināt, saskatīt analogijas – cieši saistītas ar komunikatīvajām prasmēm – uztvert, saprast un vērtēt tekstā pausto informāciju, izteikt sakarīgi savas domas, tās argumentēt, sadarboties, organizēt un patstāvīgi strādāt, iepazīt savas un citu tautu saskarsmes tradīcijas u.c., kas aprakstītas sociokultūras kompetencē un mācīšanās kompetencē, ir arī citu mācību priekšmetu uzdevumi, un bieži vien to rezultāti nav sasniedzami, apgūstot vienu tematu. Tie ir atkarīgi no skolotāja izvēlētajām mācību metodēm, mācību satura un visas skolas mācību procesa, kas kompleksi veido skolēna komunikatīvo kompetenci kopumā.

Latviešu valodai kā mācību priekšmetam 1.–4. klasē ir tāda specifika, ka šajās stundās skolēni mācās klausīties, skaidri un loģiski izteikties, attīsta lasīt un rakstītprasmes. Lasītprasmes attīstīšana vispirms ir lasīšanas tehnikas apgūšana – māka lasīt patstāvīgi, pareizi un saprast lasīto. Rakstītprasme attīstās kā māka rakstīt burtus, vārdus, teikumus un tekstu. Skolēni mācās pirmos pareizrakstības soļus, gūst priekšstatu par valodas likumiem (valodas kompetence). Skolēni mācās izteikt vērtējumu par runāto un rakstīto, kā arī iegūt informāciju, saprot valodas lietošanas mērķus un iespējas, (komunikatīvā un sociokultūras kompetence), mācās mācīties – salīdzināt, sastatīt, vispārināt, secināt (mācīšanās kompetence).

Stundās, kurās mērķtiecīgi tiek attīstīta lasītprasme, strādā ar dažāda satura latviešu folkloras, daiļliteratūras un publicistikas lasāmajiem tekstiem. Lasāmo tekstu tematika ietver daudzveidīgu informāciju: Latvija, Latvijas iedzīvotāji, valsts himna, valsts svētki, latviešu tautas tradīcijas un ieražas, izcilas Latvijas vēstures personības un kultūras darbinieki, gadalaiki, Latvijas daba, tās skaistums, dzīvnieki, Latvijas ģeogrāfija, ģimene un skola, cilvēku savstarpējās attiecības, tikumi un netikumi, sadzīve, nodarbošanās, veselība, drošības noteikumi u.c.

Nākamajās klasēs (5.–9. klase) tiek pilnīgotas valodas prasmes: klausīšanās, runāšana, lasīšana un rakstīšana, apgūti speciālie lingvistiskie jautājumi, kas attīsta valodas kompetenci, komunikatīvo, sociokultūras un mācīšanās kompetenci.

Skolotājs, programmu īstenojot, pamatojas uz humānistisko mijiedarbības didaktisko modeli (A. Maslovs, K. Rodžers, Š. Amonašvili u.c.), uz kognitīvo teoriju orientēto didaktisko modeli (Ž. Piažē, B. Blūms, Ļ. Vigockis u.c.) un komunikatīvo didaktisko modeli (D. Hofmanis, K. Šēlers, J. Hābermāss u.c.).

Humānistiskās mijiedarbības modelis respektē skolēnu vajadzības un intereses. Mācību procesā tiek sekmēta skolēna motivācija, līdzdalība un līdzatbildība. Skolotājs pedagoģiskajā procesā sniedz atbalstu skolēnam, tiek nodrošināta individuāla un diferencēta pieeja. Mācību vide sekmē pozitīvu saskarsmi un savstarpēju uzticību, un skolēnu radošo aktivitāti.

Kognitīvo teoriju modelī galvenais ir izpratnes veidošana, izziņas spēju attīstīšana. Mācību vide sekmē problēmu risināšanas spējas, attīsta domāšanas spējas, veicina iztēli, intuīciju un radošu attieksmi pret mācību procesu.

Komunikatīvajā modelī tiek attīstītas sadarbības un saziņas prasmes. Mācības notiek informācijas apmaiņas ceļā, apzināti izmantojot iegūtās valodas prasmes. Saziņas situāciju veidošanā ir iespējama diferencēta un individuāla pieeja.

Programmas paraugam ir ieteikuma raksturs.

Latviešu valodas priekšmeta paraugs adresēts latviešu valodas un literatūras skolotājiem, studentiem, izglītības speciālistiem, kā arī skolēnu vecākiem.

Mācību priekšmeta mērķis

Attīstīt skolēnu kompetenci latviešu valodā, prasmi izteikt sevi un sazināties latviešu valodā, apzināties valodas lomu savas personības izveidē, etniskās identitātes saglabāšanā un starpkultūru dialoga veidošanā.

Mācību priekšmeta uzdevumi

Latviešu valodas apguves procesā 1.–3. klasē radīt skolēnam iespēju:

- attīstīt savas valodas vārdu krājumu;
- attīstīt valodas izjūtu;
- attīstīt prasmes sazināties ar vienaudžiem un pieaugušajiem saziņas situācijās;
- klausīties, lasīt, gūt un sniegt mācību un citu informāciju rakstveidā un mutvārdos ;
- izteikt un pamatot savas domas mutvārdos un rakstveidā;
- runāt un rakstīt atbilstoši pieņemtajām normām;
- apzināties dzimtās valodas lomu mācībās un savā izaugsme;
- attīstīt savas pašizpaušmes un radošās prasmes.

4. – 6. klasē radīt skolēnam iespēju:

- apzināti paplašināt savas valodas vārdu krājumu;
- pilnīgot saziņas prasmes saziņas situācijās, apzināti izvēloties valodas līdzekļus;
- pilnīgot valodas izjūtu;
- pilnīgot klausīšanās, runāšanas, lasīšanas un rakstīšanas prasmes informācijas saņemšanai un nodošanai;
- pilnīgot prasmi izteikt un pamatot savas domas mutvārdos un rakstveidā;
- saprast un ievērot mācītās pareizrūnas un pareizrakstības normas;
- izprast un apzināties valodas lomu cilvēka dzīvē un sabiedrībā;
- veidot sapratni par valodu kā sistēmu ar tās likumiem;
- attīstīt prasmi analizēt un vērtēt savu valodu;
- attīstīt savas pašizpaušmes un radošās prasmes.

7. – 9. klasē radīt skolēnam iespēju:

- mērķtiecīgi un daudzveidīgi pilnīgot savas valodas vārdu krājumu;
- izvērtēt un pilnīgot saziņas prasmes atkarībā no saziņas situācijas, apzināti izvēloties dažādus valodas līdzekļus;
- izprast valodas sistēmu un tās likumus;
- nostiprināt zināšanas pareizrunā un pareizrakstībā un pilnīgot to izmantošanu mutvārdos un rakstos;
- veidot sapratni par valodu kā kultūras parādību un kultūras saglabāšanas līdzekli;
- pilnīgot prasmi analizēt savu un citu runu;
- pilnīgot savas pašizpaušmes un radošās prasmes.

Mācību saturs

1.–3. KLASE

Komunikatīvā kompetence

Saziņas temats un adresāts. Izteikumi atbilstoši adresātam un saziņas tematam. Sava viedokļa izteikšana. Apgūto runas etiķetes normu ievērošana. Uzstāšanās (deklamēšana, publiski apsveikumi jubilejā, valsts svētkos).

Klausīšanās un runāšana. Informācijas iegūšana un uztveršana no dažādiem avotiem. Būtiskā uztveršana klausoties, tā saprašana. Sarunas uzsākšana. Atbildes uz jautājumiem. Jautājumu veidošana par interesējošu tematu. Savas pieredzes izklāsts. Dzirdēta vai lasīta teksta atstāsts.

Lasīšana. Skaidra, veikla, izteiksmīga lasīšana. Lasīšanas tempa atbilstība teksta saturam. Informācijas ieguve no lasītā. Temata formulējums. Virsraksta atbilstība saturam. Informācijas ticamības novērtēšana. Detalizētā lasīšana un izlases lasīšana.

Rakstīšana. Skolas raksts, burtu saistīšana atbilstoši skolas raksta prasībām. Vārdu rakstība pēc fonētiskā un morfoloģiskā principa (vārdu pārveidošana skaidrajā pozīcijā). Vārdu pārnešana jaunā rindā. Noraksti, diktāti, atstāstījumi, radoši rakstu darbi.

Valodas kompetence

Vispārīgie valodniecības jautājumi. Valodas saziņas un izziņas funkcijas, verbālie un neverbālie saziņas līdzekļi. Valodas runas un rakstu forma, valodas skaņas, burti: mazie un lielie, alfabēts.

Vārds. Valodas skaņu iedalījums: īsie un garie patskaņi, divskaņi un līdzskaņi, zilbe, vienzilbīgi, divzilbīgi un vairākzilbju vārdi.

Vārda nozīme, viennozīmīgi un daudznozīmīgi vārdi. Sinonīmi un antonīmi. Vārdu krājums.

Vārda sastāvs, sakne un galotne un citas sastāvdaļas. Radniecīgi vārdi. Pirmatnīgi un atvasināti vārdi, salikteņi. Vārdu saīsināšana.

Lietvārdi, sugas vārdi un īpašvārdi. Lielo sākumburtu lietošana cilvēku un dzīvnieku vārdos, vietvārdos. Lietvārdu dzimte, skaitlis un locījums (lietvārds nominatīvā).

Īpašības vārdi – priekšmetu pazīmju izteicēji, īpašības vārdu galotne – dzimtes, skaitļa un locījuma rādītāja.

Darbības vārdi, to vienkāršie laiki: tagadne, pagātne, nākotne. Darbības vārdu maiņa personās un vienkāršajos laikos.

Teikums. Stāstījuma, jautājuma un izsaukuma teikums. Vienkāršs nepaplašināts teikums. Teikuma virslocekļi – teikuma priekšmets un izteicējs. Vienkārša teikuma paplašināšana. Vienlīdzīgi teikuma locekļi vienkāršā paplašinātā teikumā.

Teksts. Tekstveidne un saziņa. Virsraksts un rindkopa. Teksta secīga strukturēšana un plānošana. Žanru dažādība. Dialogs un monologs. Stāstījums par sevi un saviem vērojumiem. Īsi domraksti ar vēstījuma un apraksta elementiem. Vēstule, ielūgums un apsveikums.

Sociokultūras kompetence

Cilvēks un valoda. Latviešu valoda kā dzimtā valoda un valsts valoda. Latviešu valoda un citas valodas Latvijā un pasaulē. Folklorā un literatūrā, tautas tradīcijas – garīgo vērtību atspoguļotājas.

Mācīšanās kompetence

Mācību uzdevumu un skolas darba kārtības izprašana. Teksta satura prognozēšana pēc attēliem, virsraksta. Teksts kā veselums, tā struktūra. Teksta uztvere kopumā un pa daļām. Pieturzīmju loma rakstītā tekstā. Vārdu nozīme kontekstā. Vārdu apzināta izvēle. Domāšanas darbības – salīdzināšana, vispārināšana, grupēšana.

4.–6. KLASE

Komunikatīvā kompetence

Saziņas situācija: vieta, laiks, mērķis, temats un dalībnieki. Mutvārdu un rakstveida saziņa. Sarunas iesākšana, jautājumu un atbilžu veidošana, sarunas beigšana. Runas satura un uzstāšanās plānošana un īstenošana. Informācijas ieguves avots – intervija.

Klausīšanās un runāšana. Dzirdēts teksts kā veselums, tā temats, galvenā doma. Klausīšanās nozīme. Runāšanas prasmes pilnīgošana, apzināti izvēloties valodas līdzekļus. Jautājumu un atbilžu veidošana par mācību saturu. Lasīta, dzirdēta teksta atstāsts. Stāstījums par savu pieredzi, dzirdēto, lasīto, pārdzīvoto.

Lasīšana. Pareiza, apzināta, veikla un izteiksmīga lasīšana. Detalizētā un izlases lasīšana. Temata un galvenās domas uztvere un izpratne. Informācijas izvērtēšana.

Rakstīšana. Glīts un pareizs skolas raksts, ievērojot mācītās ortogrāfijas normas. Informācijas vākšana, pieraksts, apkopošana un rezultāta demonstrēšana.

Informācijas ieguves avoti (sarunas, grāmatas, preses izdevumi, televīzija un radio). Klausīšanās un lasīšanas nozīme informācijas ieguves procesā.

Valodas kompetence

Vispārīgie valodniecības jautājumi. Valoda kā zīmju sistēma. Valodas pamatfunkcijas – saziņas, izziņas un domu izteikšanas funkcija.

Vārds. Fonētika. Skaņas un burti. Alfabēts. Patskaņi, divskaņi, līdzskaņi, zilbe. *Ortogrāfija.* Ortogrāfijas principi.

Morfoloģija. Vārda sastāvs, celms un izskaņa. Izskaņu pareizrakstība. Vārdu darināšana ar izskaņām un priedēkļiem. Atvasinātu vārdu pareizrakstība. Salikteņi, to darināšana un pareizrakstības nosacījumi.

Lietvārdi, to iedalījums sugas vārdos un īpašvārdos. Lietvārdu dzimte, skaitlis un locījums, deklinācijas. Atgriezeniskie lietvārdi. Lietvārdu darināšana.

Īpašības vārdi. To dzimte, skaitlis un galotnes (noteiktā un nenoteiktā), salīdzināmās pakāpes; īpašības vārdu locīšana un lietošana, īpašības vārdu darināšana.

Skaitļa vārdi, to iedalījums pamata un kārtas skaitļa vārdos, lokāmie un nelokāmie skaitļa vārdi, daļskaitļi. Skaitļa vārdu saistāmība.

Vietniekvārdi, to iedalījums.

Darbības vārdi kā patstāvīgi vārdi, palīgvārdi un saitiņas funkcijā, darbības vārdu pamatforma; darbības vārdu vienkāršie laiki un personas, darbības vārdu konjugēšana, darbības vārdu divdabju formas, darbības vārdu saliktie laiki īstenības izteiksmē, darbības vārdu kārtas; darbības vārdu darināšana.

Apstākļa vārdi, to iedalījums.

Leksikoloģija. Vārdu krājums. Viennozīmīgi un daudznazīmīgi vārdi. Vārda tiešā un pārnestā nozīme. Vārdi ar emocionālu nokrāsu.

Pamazināmie vārdi. Vecvārdi un jaunvārdi, apvidvārdi, svešvārdi, žargonismi. Frazeoloģismi. Vārdnīcas, to veidi.

Stilistika. Valodas funkcionālie stili – zinātniskais, populārzinātniskais, darījumu, sarunvalodas un publicistiskais stils.

Teikums. Sintakse. Teikumu iedalījums pēc izteikumu mērķa. Vienkāršs nepaplašināts un vienkāršs paplašināts teikums. Teikuma virslocekļi (teikuma priekšmets un izteicējs) un palīglocekļi (apzīmētājs, papildinātājs, apstākļi). Teikuma gramatiskais centrs (teikuma virslocekļi un vārdšķiras tā izteikšanai), vienlīdzīgi teikuma locekļi, to saistīšanas līdzekļi. Paskaidrojošie vārdi un vārdu grupas. Uzruna. Tieša runa. Salikts teikums – salikts sakārtots un salikts pakārtots teikums.

Interpunkcija. Pārskats par pieturzīmju lietošanu vienkāršā un saliktā teikumā.

Teksts. Noraksti, diktāti, atstāstījumi, vēstījuma, apraksta, pārsprieduma tipa domraksti. Teksta plānošana (ievads, galvenā daļa, nobeigums). Teksta tēma un temats. Uzmetuma, melnraksta un tīrraksta veidošana.

Sociokultūras kompetence

Dzimtā valoda, valsts valoda un minoritātes valoda. Runas kultūra un etiķete dažādās formālās un neformālās saziņas situācijās. Kulturoloģiska informācija tekstā.

Mācīšanās kompetence

Iegūto zināšanu un prasmju izmantojums citos mācību priekšmetos un sadzīvē. Mācīšanās stratēģijas atbilstoši mērķim un uzdevumam. Efektīvi paņēmieni valodas uzdevumu veikšanai. Informācijas ieguve, sniegšana un novērtēšana mācību procesā un sadzīvē.

7.–9. KLASE

Komunikatīvā kompetence

Personu saziņa. Plašsaziņas līdzekļi. Diskusija, diskusijas temats, jautājumi, savas attieksmes paušana diskusijā. Intervija. Informācijas apkopošana tabulās, shēmās un diagrammās, šīs informācijas pārveidošana vārdiskajā informācijā.

Saziņas temats, problēma, ideja, plāns. Saziņas veidi un līdzekļi.

Oficiālā un privātā saziņa, oficiāls ielūgums, apsveikums, aicinājums, vēstule, lūgums. Informācijas ticamība, būtiskums un daudzveidība.

Klausīšanās un runāšana. Klausīšanās un runas izvērtēšana atbilstoši saziņas situācijai un informācijas būtiskumam, ticamībai.

Valodas līdzekļu izvēle oficiālajā un privātajā saziņā. Runas plānošana un veidošana atbilstoši saziņas situācijai. Viedokļu argumentācija. Teksta un runas kvalitāte.

Lasīšana. Dažādu lasīšanas stratēģiju izmantošana. Autora komunikatīvais nolūks. Galvenie teksta veidošanas līdzekļi un paņēmieni. Informācijas kritiska izvērtēšana un izmantošana.

Rakstīšana. Rakstveida atstāsts ar pārsprieduma elementiem. Pieraksta tehnikas: tabulas, shēmas, diagrammas. Rakstītāja kultūras vērtēšana.

Valodas kompetence

Vispārīgās valodniecības jautājumi.

Valoda kā zīmju sistēma.

Valodas funkcijas, attīstība un pārmaiņas.

Funkcionālie un emocionāli ekspresīvie stili.

Vārds. Fonētika. Pozicionālās skaņu mijas. Priekšstats par vēsturiskām skaņu mijām un vēsturisko līdzskaņu zudumu.

Speciālā leksika: termini un profesionālismi. Leksikas slāņi, frazeoloģismi, emocionāli ekspresīvā leksika, vārdu nozīmes.

Morfoloģija. Darbības vārda īstenības, atstāstījuma, vajadzības, pavēles un vēlējuma izteiksme. Izteiksmju veidošana, laika formas, lietošana un pareizrakstība. Darbības vārdu divdabju formas. Divdabju iedalījums, veidošana, lietošana un pareizrakstība. Divdabju izmantojums salikto laiku veidošanā.

Palīgvārdi. Prievārdi, to lietojums. Partikulas. Saikļi. Izsaukmes vārdi. Gramatiskā homonīmija.

Teikums. Teikuma locekļi, to iedalījums pēc apjoma. Teikuma virslocekļi, teikuma galvenais loceklis. Teikuma palīglocekļi: papildinātājs, apstākļi, apzīmētājs, pielikums. Vienlīdzīgi teikuma locekļi un to saistīšanas līdzekļi.

Teikuma locekļu savrupināšana: savrupināts pielikums, apzīmētājs, teikuma priekšmets un papildinātājs, apstākļi, divdabja teiciens.

Iespraudumi: iesprausti vārdi un iesprausti teikumi.

Salikts teikums. Sintaktiskie sakari starp salikta teikuma daļām: sakārtojums un pakārtojums. Salikts sakārtots un salikts pakārtots teikums. Palīgteikumu veidi. Vienlīdzīgi palīgteikumi, palīgteikumu tiešs un pakāpenisks pakārtojums. Jaukts salikts teikums. Divdabim pakārtots palīgteikums un tiešā runa.

Paskaidrojošas vārdu grupas. Tiešās runas teikumi. Citāti.

Nepilni teikumi.

Teksts. Informācijas apkopošana shēmās, diagrammās, tabulās. Intervija, intervijas pieraksts. Pārspriedums. Teksta plānošana, rediģēšana, pilnīgošana un kvalitātes vērtēšana. Konspekts, tēzes. Referāts.

Sociokultūras kompetence

Valodu situācija un valodas politika; valsts valoda, dzimtā valoda un minoritātes valoda. Pasaules valodu daudzveidība.

Dzimtās valodas vārdu krājuma bagātināšana.

Runas kultūra un etiķete dažādās saziņas situācijās.

Mācīšanās kompetence

Informācijas pieraksta tehnikas. Uzziņu literatūras, vārdnīcu izmantošana. Metodes un paņēmieni valodas prasmju pilnveidei.

Mācību satura apguves secība, apguvei paredzētais laiks un sasniedzamais rezultāts

1. KLASE (210 stundas)

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (6 stundas)

Valoda, valodas saziņas un izziņas funkcija. (6 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Izrunā un nosauc skaņas vārdā, aizstāj skaņas ar burtiem. Ir priekšstats par valodas funkcijām.	Mācās lasītprasmi, atkarībā no iepriekšējām prasmēm. Mācās klausoties uztvert informāciju, atbildēt uz jautājumiem. Mācās klausīties, ieklausīties un saklausīt informāciju.	Mācās saprast nacionālās valodas nozīmi saskarsmē.	Mācās izprast mācību uzdevumu, mācās skolas darba kārtību.

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (54 stundas)

Valodas runas un rakstu forma, valodas skaņas, burti: lielle un mazie burti. (54 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Prot izrunāt skaņas un atspoguļot tās ar atbilstošiem burtiem. Ir priekšstats par valodas skaņām, kas veido vārdus ar noteiktu nozīmi, kas saprotami vārdu savienojumā vai teikumā. Prot sadalīt vārdu skaņās, pēc savas un citu runas uzrakstīt vārdus un teikumus. Prot nosaukt un mācās rakstīt burtus (lielos un mazos).	Mācās runājot skaidri izteikt domu, mācās klausīties, uztvert informāciju. Mācās paša lasīto uztvert un saprast, mācās atstāstīt dzirdēto, lasīto.	Mācās ievērot rakstu kultūru, izprast vārdu nozīmi.	Mācās saklausīt skaņas, apjēgt burtu sakaru ar vārdu; uztvert skaņu simbola burta atveidojumu drukātā tekstā un ar roku rakstītā tekstā kā vienu un to pašu; mācās uztvert un izmantot galveno informāciju.

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Mācās lasīt vārdus un teikumus, kas veido tekstu. Mācās rakstīt skolas rakstā vārdus un teikumus. Ir priekšstats par valodas skaņas izrunas atveidi rakstos.</p> <p>Mācās pierakstīt vārdus pēc runas skaidrajā pozīcijā. Mācās lielo sākumburtu lietošanu teikuma sākumā, cilvēku un dzīvnieku vārdos.</p>			

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (15 stundas)

Skaņu iedalījums: patskaņi, divskaņi, līdzskaņi (15 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Prot saklausīt runā, saskatīt rakstītā tekstā īsos un garos patskaņus, lasot saprot, ka citādi izrunā divskani <i>o</i> un patskani <i>o</i>.</p> <p>Mācās rakstīt vārdus, kuros blakus atrodas divas vienādas skaņas.</p> <p>Mācās vārdu rakstību skaidrajā pozīcijā, mācās rakstīt pēc paša runas (noraksti, mācību diktāti)</p> <p>Ir priekšstats par runātā un rakstītā kopsakaru.</p>	<p>Runā un lasa, skaidri izrunājot skaņas, mācās ieklausīties sarunas biedrā, kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem, mācās uzstāties.</p>	<p>Ir tolerants pret citā valodā runājošiem.</p>	<p>Mācās prognozēt teksta saturu pēc attēliem, virsraksta.</p>

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (6 stundas)

Vārda zilbe. (6 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Mācās dalīt vārdus zilbēs, lasa vārdus pa zilbēm, lai gūtu priekšstatu par vārdu dalīšanu pārņemšanai jaunā rindā. Mācās klausīties un nošķirt vārdus tekstā pēc uzsvāra.</p> <p>Ir priekšstats par vārdu garumu pēc zilbju skaita; vienzilbīgi, divzilbīgi un vairākilbju vārdi.</p>	<p>Mācās skaidri izlasīt vārdus un teikumus.</p> <p>Mācās klausīties, atbildēt uz jautājumiem, stāstīt par savu pieredzi.</p>	<p>Mācās uztvert dzimtās valodas vārdu atšķirību no citu valodu vārdiem.</p> <p>Bagātina savu valodu, lasot pasakas un teikas.</p>	<p>Mācās strādāt pāri.</p>

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (12 stundas)

Stāstījuma teikums, jautājuma teikums, izsaukuma teikums. (12 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Mācās nošķirt stāstījuma teikumus no jautājuma teikumiem un izsaukuma teikumiem pēc intonācijas. Mācās rakstos likt teikuma beigās iederīgu pieturzīmi.</p>	<p>Runājot un lasot mācās saklausīt un ievērot pauzes starp teikumiem, respektēt pieturzīmes. Mācās saklausīt atšķirīgu stāstījuma, jautājuma un izsaukuma teikumu izrunas intonāciju, to atveidot pašam. Saziņā mācās reaģēt uz iegūto informāciju, prot jautāt par nezināmo.</p>		<p>Apjauš tekstu kā veselumu, kura sīkākās vienības (daļas) veido teikumi. Mācās saskatīt pieturzīmi teikuma beigās, izprast tās nozīmi visos mācību priekšmetos.</p>

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (9 stundas)

Vārds, vārda nozīme. (9 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Ir priekšstats par vārdu nozīmi, neitrāliem, nevēlamiem vārdiem valodā.</p> <p>Bagātina savu vārdu krājumu no dzirdētā, runātā, lasītā.</p>	<p>Apgūst dažādus lasīšanas veidus (klusī, skaļi, lēni, ātri).</p> <p>Mācās izmantot savā runā atšķirīgu leksiku atkarībā no situācijas – sarunās ar vecākiem, skolotājiem, svešiem cilvēkiem, skolabiedriem.</p> <p>Mācās rakstos lietot literārās valodas vārdus, izvairās no nevēlamiem vārdiem.</p> <p>Mācās noteikt dzirdētā vai lasītā teksta tematu, tā saistījumu ar virsrakstu.</p>	<p>Mācās izprast, ka valodas vārdiem ir noteikta ietekme uz cilvēku un vārdu izvēle raksturo pašu runātāju.</p>	<p>Mācās lietot piemērotus izteikumus dažādās situācijās.</p> <p>Mācās pierakstīt nepieciešamo informāciju dienasgrāmatā.</p>

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (9 stundas)

Tekstveide un saziņa. Teksts, virsraksts, rindkopa. Dialogs, monologs. (9 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Mācās saskatīt rindkopu tekstā. Ir priekšstats par dialogu un monologu.</p> <p>Mācās veidot dialogu un monologu.</p>	<p>Mācās tekoši un izteiksmīgi lasīt.</p> <p>Mācās klasē uzstāties: deklamēt, izteikt publisku apsveikumu biedriem vārda vai dzimšanas dienā, valsts svētkos vai citos gadījumos.</p> <p>Mācās saskatīt teksta virsraksta saistību ar saturu, mācās izprast dzirdētā un lasītā un teksta saturu.</p>	<p>Ir priekšstats, ka cilvēki atšķiras pēc valodas un tradīcijām, bet tos vieno cilvēciskums, garīgās vērtības, kas izpaužas folklorā, literatūrā, cilvēku savstarpējās attiecībās.</p>	<p>Mācās veidot jebkura mācību teksta atstāstījumu, ievērojot notikumu secību, mācās veidot stāstījumu pēc attēla.</p>

2. KLASE (210 stundas)

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (12 stundas)

Skaņas un burti (atkārtojums).

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Prot rakstīt skolas rakstā visus latviešu alfabēta mazos un lielos burtus un saistīt tos vārdā, no vārdiem veidot teikumus. Prot rakstīt vārdus skaidrajā pozīcijā, veidot vienkāršus teikumus.	Lasa pareizi un veikli. Prot pastāstīt par lasītā saturu, savu pieredzi. Izsaka savu viedokli un to mācās pamatot. Mācās lasīt tekstus no dažādiem informācijas avotiem.	Ir priekšstats par atšķirīgām rakstu zīmēm citu tautu kultūrā.	Mācās uz klausīt citu stāstījumu.

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (12 stundas)

Ortogrāfijas mācība – vārdu pārveidošana skaidrajā pozīcijā. (12 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Mācās lasīt, ievērojot pieturzīmes tekstā. Mācās saklausīt vārdā vietas, kur izruna atšķiras no rakstības (ortogrammas). Prot rakstīt pēc runas īsos un garos patskaņus, mācās rakstīt vārdus, kuru rakstība ir jāpārbauda, pārveidojot skaidrajā pozīcijā (noraksti, mācību diktāti).	Izprot skaidras runas nozīmi saziņā. Mācās saklausīt un izprast dzirdēto. Mācās ievērot runas etiķetes normas sasveicinoties un atvadoties.	Tolerance pret citu runas defektu, piem., šļupstēšanu.	Mācās izprast un izpildīt uzdevuma nosacījumus.

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (6 stundas)

Vārda sastāvs. Sakne un galotne. Vārdu dalīšana pārņemšanai jaunā rindā. (6 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Prot dalīt vārdus pārņemšanai jaunā rindā pēc līdzskaņu burtu skaita vārdos starp patskaņiem un divskaņiem un priedēkļa vārdu sākumā. Mācās izvēlēties pareizo burtu vārdu rakstībā vārda beigās. Mācās saskatīt vārdu sakni un galotni.	Mācās lasīt, stāstīt par lasīto. Mācās veidot plānveidīgi savu stāstījumu. Mācās noteikt saziņas tematu un adresātu.	Mācās nepārtraukt stāstītāju, uzdod jautājumus par dzirdēto.	Mācās plānot stāstījumu, izmantojot dažādus plānošanas veidus.

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (21 stunda)

Vārdšķiras. Lietvārds, priekšmetu un dzīvu būtņu nosaukumi, lietvārdu dzimte, skaitlis, lietvārds nominatīvā. (21 stunda)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Mācās rakstīt ar lielo sākumburtu īpašvārdus: ģeogrāfiskos nosaukumus. Mācās nošķirt sugas vārdus no īpašvārdiem, saskatīt gramatisko dzimti, skaitli, atrast lietvārdu vienskaitļa un daudzskaitļa nominatīvā. Mācās lietot lielo sākumburtu pēc iederības tekstā.	Mācās lasīt pietiekamā ātrumā, izprotot lasītā jēgu.	Prot uzrunāt, izmantojot vārdu, uzvārdus, pieklājības vārdus. Ir priekšstats par tradīcijām, uzrunājot latviešus un citus Latvijas iedzīvotājus.	Mācās pierakstīt sev nepieciešamo informāciju. Mācās salīdzināt, vispārināt, saskatīt kopīgo un atšķirīgo.

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (16 stundas)

Īpašības vārds. Darbības vārds. (16 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Mācās lietot īpašības vārdus sava teksta veidošanā. Mācās lietot īpašības vārdus tēlaina teksta (apraksta) veidošanai.</p> <p>Mācās saklausīt, saskatīt un lietot teikumā darbības vārdus, mācās lietot darbības vārdu vienkāršo laiku formas – tagadni, pagātni un nākotni.</p> <p>Mācās rakstīt literāra darba satura atstāstījumu tagadnē.</p>	<p>Mācās izteiksmīgi lasīt, novērtēt daiļliteratūras teksta tēlainību.</p> <p>Lasa tekoši tekstu, izprot tā saturu, mācās veidot īsu satura atstāstījumu.</p> <p>Mācās izvēlēties izteikumus atbilstoši situācijai, izteiksmīgi lasīt, deklamēt.</p> <p>Mācās noteikt dzirdēta un lasīta teksta tematu.</p>	<p>Ir priekšstats par tautas tradīcijām – gadskārtu un citu ieražu svētki.</p>	<p>Mācās analizēt, salīdzināt, argumentēt. Mācās uzstāties.</p>

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (2 stundas)

Vārdu saīsināšana. (2 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Mācās saīsinājumus izlasīt pilnā vārdā.</p> <p>Mācās lietot saīsinājumus personiskos pierakstos, saskatīt tos tekstā.</p>	<p>Mācās veidot saziņas tematam un adresātam atbilstošus izteikumus.</p>		<p>Mācās veikt ierakstus skolas dienasgrāmatā, saīsinot vārdus.</p>

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (12 stundas)

Vienkāršs nepaplašināts teikums, teikuma virslocekļi – teikuma priekšmets un izteicējs. (12 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Mācās izteiksmīgi lasīt, ievērojot pieturzīmes, plānot un atstāstīt teksta saturu.</p> <p>Mācās saskatīt tekstā un lietot vienkāršus nepaplašinātus teikumus, izprot to nozīmi un specifiku. Mācās uzdot jautājumus vienkāršā nepaplašinātā teikumā pēc teikuma priekšmeta (kas?) un izteicēja (ko dara?, ko darīja?, ko darīs?).</p> <p>Mācās lietot vienkāršus nepaplašinātus un paplašinātus stāstījuma, jautājuma un izsaukuma teikumus savā runā.</p>	Mācās izteikties īsi un saprotami.		Mācās analizēt.

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (10 stundas)

Vienkārša nepaplašināta teikuma paplašināšana. Teikumu veidi pēc izteikuma mērķa. (10 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Mācās lasīt vienkāršus paplašinātus teikumus, ievērojot atbilstošu intonāciju, pauzes.</p> <p>Mācās papildināt vienkāršu nepaplašinātu teikumu. Mācās saskatīt un nošķirt vienkāršus paplašinātus</p>	<p>Mācās veidot savu tekstu, lietojot dažādu veidu teikumus – stāstījuma, jautājuma un izsaukuma teikumus.</p> <p>Mācās izteikt un aizstāvēt savu viedokli.</p>		Mācās analizēt un vispārināt.

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>teikumus ar dažādām beigu pieturzīmēm (?!) tekstā.</p> <p>Mācās uzdot jautājumus par teikuma locekļiem. Mācās nošķirt teikumus pēc intonācijas un satura.</p>	<p>Mācās ievērot runātāja un klausītāja kultūru.</p> <p>Mācās ievērot rakstītāja kultūru.</p>		

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (20 stundas)

Teksta virsraksts, galvenā doma. Teksta izkārtojums, rindas, rindkopas, atkāpes. Domu secīga strukturēšana. Žanru dažādība, stāstu veidi. (20 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Lasa dažādus tekstus. Mācās atšifrēt teksta saturu pēc virsraksta, noteikt teksta darbības vietu un laiku, darbības personas, atklāt notikumu secību.</p> <p>Mācās savos atstāstījumos un aprakstos strukturēt tekstu rindkopās, veidot atkāpes.</p> <p>Mācās veidot savus tekstus.</p>	<p>Mācās uzstāties, sagatavot darba grupas vai pasākuma vadītāja tekstu atbilstoši tā saturam. Mācās rakstīt domrakstu (vēstījumu).</p> <p>Mācās iesākt sarunu, sarunāties, mainīt laikus, izteikt jautājumu, aicinājumu, pavēli, vēlējumu.</p>	<p>Mācās saskatīt kopīgo un atšķirīgo dažādu tautu, valstu un ģimenes tradīcijās.</p>	<p>Mācās notikumu secību, uztvert teksta žanru dažādību. Mācās novērtēt klausīšanās nozīmi informācijas ieguvē, mācību diktātu un atstāstījumu rakstīšanā.</p>

3. KLASE (210 stundas)

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (9 stundas)

Valoda, valodas loma cilvēka un sabiedrības dzīvē. Valodas vārdu krājums. Vārdu pareizrakstība vārda sastāvdaļu sadūrā – piedēkļos, vārdu beigās (atkārtojums). (9 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Mācās izprast valodas nozīmi saziņā. Mācās saskatīt ortogrammu vārdos, prot pārveidot vārdus skaidrajā pozīcijā. Mācās pareizi rakstīt vārdus. Mācās veidot savu tekstu atbilstīgi pazīmēm – mērķtiecīgums un pabeigtība.	Ir priekšstats par verbāliem un neverbāliem saziņas līdzekļiem. Lasa pareizi un apzināti, cenšas ievērot pareizrūnas normas. Mācās uzdot jautājumus par sev interesējošām tēmām un mācību saturu.	Mācās novērtēt nacionālās valodas nozīmi cilvēka dzīvē. Saprot, ka valodas vārdu krājums ir cilvēka garīgās kultūras apliecinātājs.	Mācās apzināti izvēlēties vārdus.

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (4 stundas)

Alfabēts. (4 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Zina un izmanto alfabētu.	Lasa pareizi un apzināti, cenšas ievērot pareizrūnas normas.	Saprot vārdnīcu, enciklopēdiju nozīmi sabiedrības sasniegumu glabāšanā.	Mācās atrast informāciju pēc alfabēta vārdnīcās un enciklopēdijās.

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (16 stundas)

Vārda sastāvs: vārda sakne, galotne, priekšstats par piedēkli. Pirmatnīgi un atvasināti vārdi un salikteni. (16 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Prot dalīt vārdus pārņemšanai jaunā rindā, ievērojot vārdu sastāvu. Ir priekšstats par vārdu radniecību pēc	Lieto leksiku atbilstoši runas situācijai. Mācās runāt un lasīt izteiksmīgi.	Mācās saprast vārdu krājuma paplašināšanos kā sabiedrības attīstības rādītāju.	Mācās salīdzināt, sastatīt, veidot analogijas un vispārināt.

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>nozīmes, t.i., pēc kopējas saknes, prot apzināti darināt jaunus vārdus.</p> <p>Saskata vārdu sakni un galotni, ir priekšstats par priedēkli. Mācās atšķirt pirmatnīgus vārdus no atvasinātiem vārdiem, izprast salikto sastāvu un tā nozīmi vārdu dalīšanā pārņemšanai jaunā rindā, kā arī vārdu pareizā rakstībā.</p>	<p>Lasa tekoši un apzināti, mācās iegūt nepieciešamo informāciju (izlases lasīšana).</p> <p>Mācās uztvert dzirdētā tekstā konkrētu informāciju.</p>		

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (21 stunda)

Lietvārdi.(21 stunda)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Prot saskatīt tekstā lietvārdus, noteikt to dzimti, skaitli, ir priekšstats par lietvārdu locīšanu, prot pārveidot lietvārdu pamatformā – vienskaitļa nominatīvā.</p> <p>Mācās lietot lietvārdus dažādos tekstos.</p> <p>Mācās rakstīt lietvārdus saskaņā ar ortogrāfijas nosacījumiem.</p>	<p>Mācās izlases lasīšanu noteiktas informācijas iegūšanai, atrast tekstā vietas, kas ir svarīgas jaunas informācijas iegūšanai.</p> <p>Mācās, skaļi lasot, strukturēt tekstu, pauzēt, lai tas kļūtu saprotams.</p>		<p>Mācās grupēt, saskatīt vārdu grupas kopējas pazīmes. Mācās saklausīt uzdevumu un atrast tā risinājumu tekstā.</p>

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (12 stundas)

Īpašības vārdi, to saskaņošana ar lietvārdu. (12 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Mācās saskatīt daiļliteratūrā un sarunās īpašības vārdus kā lietvārdu</p>	<p>Mācās izteiksmīgi lasīt dažāda veida daiļliteratūras tekstus.</p>	<p>Prot raksturot sevi un citus ar piemērotiem īpašības vārdiem,</p>	<p>Mācās lietot vārdnīcas vārdu krājuma bagātināšanai. Mācās izteikties tēlaini,</p>

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>pazīmju izteicējus.</p> <p>Mācās lietot īpašības vārdus savos rakstu darbos (atstāstījumos, aprakstos un vēstījuma domrakstos).</p> <p>Ir priekšstats par īpašības vārdiem kā tēlainas valodas veidotājiem.</p>	<p>Mācās lietot īpašības vārdus sava teksta veidošanā. Mācās izvēlēties dažādus daiļliteratūras tekstus mutvārdu un rakstveida apsveikumiem klases pasākumos.</p>	<p>neaizskarot viņu cieņu.</p>	<p>saskatīt lietu atšķirīgās pazīmes un nosaukt tās vārdos.</p>

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (16 stundas)

Darbības vārdi. Darbības vārdu vienkāršie laiki un persona, darbības vārdu maiņa personās un vienkāršajos laikos. (16 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Prot saskatīt tekstā darbības vārdus, to vienkāršos laikus un darbības veicēju – personu. Prot lietot darbības vārdus kopā ar <i>tu</i> un <i>jūs</i>, <i>tavs</i> un <i>jūsu</i> atbilstoši situācijai.</p> <p>Ir priekšstats par darbības vārdu maiņu vienkāršajos laikos un personās.</p>	<p>Lasa pareizi, izteiksmīgi, cenšas ievērot pareizrūnas normas, prot izlases lasīšanu.</p> <p>Prot uzrunāt atbilstoši situācijai. Prot rakstīt vēstuli, izmantojot <i>Tu</i> un <i>Jūs</i>, <i>Tavs</i> un <i>Jūsu</i>. Apzinās pieklājīgas uzrunas normas.</p>	<p>Mācās saprast, ka tautai ir runas un rakstu etiķete.</p> <p>Bagātina savu valodu ar apvidum raksturīgiem vārdiem.</p>	<p>Mācās ievērot pareizrakstību jebkuros rakstos.</p>

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (15 stundas)

Vienkāršs nepaplašināts un vienkāršs paplašināts teikumus. To iedalījums pēc izteikuma veida. (15 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Prot veidot un saskatīt tekstā vienkāršus nepaplašinātus un vienkāršus paplašinātus teikumus.</p> <p>Mācās lietot un saskatīt vienkāršā teikumā vienlīdzīgus teikuma locekļus. Mācās rakstos likt</p>	<p>Lasa apzināti, izvēlas nepieciešamo lasīšanas stratēģiju – detalizēto vai izlases.</p> <p>Nosaka saziņas tematu un adresātu.</p>		<p>Mācās salīdzināt un vispārināt. Mācās novērtēt pieturzīmju lomu rakstītā tekstā.</p>

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>pieturzīmes vienkāršos teikumos ar vienlīdzīgiem teikuma locekļiem, lietojot komatu pirms <i>bet</i>.</p> <p>Mācās jautāt par teikuma virslocekļiem, vienlīdzīgiem teikuma locekļiem.</p> <p>Veido un intonatīvi pareizi izrunā, lasa un raksta stāstījuma, jautājuma un izsaukuma teikumus.</p>			

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana.(2 stundas)

Vārdu krājums. Sinonīmi un antonīmi. (2 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Lasa apzināti, saskata tekstā sinonīmus un antonīmus.</p> <p>Mācās lietot sinonīmus un antonīmus, izprast to nozīmes atšķirību.</p> <p>Mācās saskatīt literatūrā sinonīmus kā valodas vārdu krājuma bagātības apliecinātājus.</p>	<p>Mācās apzināti kopt savu valodu, lietot runā un rakstu valodā dažādus sinonīmus un antonīmus.</p> <p>Mācās lasot intonatīvi uzsvērt atsevišķus vārdus atkarībā no teksta veida.</p>		<p>Mācās uztvert sveša vārda nozīmi kontekstā.</p>

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (10 stundas)

Runa un saruna. Teksta plānošana – teksta temats, virsraksts, ievads, galvenā daļa un nobeigums. Lietišķie raksti: ielūgums, apsveikums, vēstule. (10 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Saskata teksta tematu, plānojumu, pabeigtību un teksta mērķi.</p>	<p>Prot pareizi lasīt, izvēlēties lasīšanas stratēģiju.</p>	<p>Saskata tekstā informāciju par tautas kultūru un vēsturi. Zina, ka katram cilvēkam ir dzimtā valoda, ka Latvijā</p>	<p>Mācās nošķirt galveno informāciju no blakus informācijas. Mācās izprast svešas valodas vārdu nozīmi pēc</p>

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Mācās izteikt mutvārdos un rakstīt ielūgumu, apsveikumu, rakstīt vēstuli.</p> <p>Mācās rakstīt plānu sava teksta veidošanai. Prot veidot tekstu: ievads, galvenā daļa, nobeigums.</p>	<p>Mācās uzstāties ar noteiktu mērķi, runāt par noteiktu tematu. Prot izteikt vārdos un ar žestiem un mīmiku savas domas un pārdzīvojumus, prot veidot dialogu. Mācās apzināti lietot valodas līdzekļus saskarsmē ar ģimenes locekļiem, klases biedriem un citiem cilvēkiem, mācās iegūt informāciju no dažādiem informācijas avotiem: radio, TV, dažādiem uzrakstiem un paziņojumiem.</p>	<p>valsts valoda ir latviešu valoda.</p>	<p>situācijas. Mācās izveidot vienkārša teksta plānu vai domu karti.</p>

4. KLASE (210 stundas)

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (15 stundas)

Lietvārdi, to locīšana, vienskaitļa un daudzskaitļa locījumi, to nosaukumi. Vienskaitlinieki un daudzskaitlinieki. Lietvārdu darināšana. Salikti nosaukumi. (15 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Saskata runātā un rakstītā tekstā lietvārdus, mācās noteikt to dzimti, skaitli un locījumu. Zina lietvārdu locījumu nosaukumus un prot locīt lietvārdus pēc paraugiem. Mācās pazīt vienskaitliniekus un daudzskaitliniekus. Mācās pierakstīt saliktos nosaukumus – grāmatu un preses izdevumu nosaukumus. Mācās ievērot atvasinātu vārdu un salikteņu pareizrakstību.</p> <p>Ir priekšstats par lietvārdu darināšanu ar piedēkļiem, piedēkļiem un galotnēm, salikteņu darināšanu.</p> <p>Mācās nošķirt ar pēdiņām dažādu izdevumu nosaukumus tekstā.</p>	<p>Lasa pareizi un izteiksmīgi, cenšas ievērot literārās izrunas normas.</p> <p>Saprotami lasa dažādus tekstus, uztver tajos pausto informāciju.</p>	<p>Ir priekšstats par rakstītā vārda nozīmi cilvēces vēsturē.</p>	<p>Savos pierakstos un citos rakstos mācās pierakstīt saliktos nosaukumus.</p>

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (8 stundas)

Īpašības vārdi. Īpašības vārdu locīšana. (8 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Mācās lietot dažādus īpašības vārdus runā un rakstos.</p> <p>Ir priekšstats par īpašības vārdu</p>	<p>Mācās izteiksmīgi lasīt daiļliteratūras tekstu. Mācās izvēlēties vārdus atbilstoši teksta saturam.</p>	<p>Mācās novērtēt daiļliteratūras tekstus kā mākslas valodu.</p>	<p>Mācās salīdzināt.</p>

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
divējādām galotnēm – nenoteiktajām un noteiktajām, mācās tās saklausīt un saskatīt tekstā. Mācās locīt īpašības vārdus.	Mācās noteikt saziņas mērķi.		

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (3 stundas)

Skaitļa vārdi, pamata un kārtas skaitļa vārdi. (3 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Prot rakstīt pamata un kārtas skaitļa vārdus ar cipariem. Mācās skaidri izrunāt skaitļa vārdus, rakstīt tos atbilstoši struktūrai. Mācās lasot saskatīt pamata un kārtas skaitļa vārdu rakstības atšķirību ar vārdiem un cipariem.	Mācās pierakstīt informāciju, izmantojot skaitļa vārdus. Mācās izteikt savu viedokli un to pamatot.		Mācās lietot savos pierakstos skaitļa vārdus saskaņā ar pareizrakstības normām. Mācās izprast punkta nozīmi informācijas iegūšanā.

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (17 stundas)

Darbības vārdi, to vienkāršie laiki un personas, darbības vārdu locīšana. Darbības vārdu darināšana ar priedēkļiem, nenoteiksmes galotni – *ties*. (17 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Mācās lietot runā un saskatīt rakstos vienkāršus un atvasinātus darbības vārdus. Mācās ar priedēkļiem atvasinātu darbības vārdu pareizrakstību. Prot locīt darbības vārdus vienkāršajos laikos un saskatīt tos tekstā.	Lasa pareizi un izteiksmīgi, prot izvēlēties lasīšanas stratēģiju. Lieto piemērotus izteikumus runas situācijā. Mācās publiski uzstāties, izteiksmīgi deklamēt, stāstīt pasakas, anekdotes, neparastus notikumus, izmantojot verbālus un neverbālus	Mācās lietot savā valodā iederīgus darbības vārdus, izvairīties no nelatviskas izteiksmes.	

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Prot darināt jaunus darbības vārdus ar piedēkļiem un galotni <i>-ties</i> , mācās saskatīt atvasinātu vārdu nozīmi salīdzinājumā ar pirmatnīgu vārdu. Ir priekšstats par darbības vārdu nozīmes daudzveidību.	izteiksmes līdzekļus.		

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (8 stundas)

Teikums. Vienkāršs teikums un teikums ar vienlīdzīgiem teikuma locekļiem. Pieturzīmes teikuma beigās. (8 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Mācās saskatīt teikuma pazīmes pēc struktūras, nošķirt teikuma virslocekļus kā teikuma gramatisko centru. Mācās saskatīt vienlīdzīgus teikuma locekļus, uztvert saistījuma līdzekļus un ievērot pareizrakstību šādos teikumos. Prot lietot pieturzīmes teikumu beigās. Mācās lietot vienkāršus teikumus un vienkāršus teikumus ar vienlīdzīgiem teikuma locekļiem.	Lasa pareizi un izteiksmīgi, prot izvēlēties lasīšanas stratēģiju. Mācās izteiksmīgi lasīt, ievērot pauzi starp vienlīdzīgiem teikuma locekļiem, starp teikuma daļām. Mācās uzstāties klasē un plašākā sabiedrībā, sagatavot tam atbilstošu tekstu.	Veido cieņas pilnu attieksmi pret valodas runas un rakstu kultūru.	Mācās analizēt un vispārināt.

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (14 stundas)

Salikts teikums. Salikts sakārtots un salikts pakārtots teikums. (14 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Mācās lietot runā un rakstos saliktus teikumus, mācās tos saklausīt un saskatīt tekstā. Ir priekšstats par saliktu sakārtotu	Lasa pareizi un izteiksmīgi, izvēloties nepieciešamo lasīšanas stratēģiju. Mācās novērtēt savu izteikumu atbilstību saziņas tematam.	Mācās ievērot runas un rakstu kultūru.	Mācās abstrahēt, veidot salikta divdaļīga teikuma gramatiskās shēmas.

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>teikumu un tā pareizrakstību, mācās likt pieturzīmes vienkāršas struktūras saliktos teikumos ar saikļiem <i>un</i> un <i>bet</i>.</p> <p>Ir priekšstats par saliktu pakārtotu teikumu, virsteikumu un palīgteikumu, mācās nošķirt palīgteikumu ievadītāvjārdus.</p> <p>Ir priekšstats par divdaļīga salikta teikuma shēmām. Mācās lietot dažādus saliktus teikumus runā un rakstos. Mācās saklausīt lasītā tekstā saliktus teikumus.</p>	<p>Mācās dzirdēto tekstu uztvert kā veselumu.</p>		

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (11 stundas)

Tiešās runas teikumi. Tiešās runas teikumu daļas – tiešā runa un piebilde. (11 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Mācās saklausīt un saskatīt tiešās runas teikumus tekstā. Mācās saskatīt tiešās runas teikumu daļas – piebildi un tiešo runu. Mācās rakstīt tiešās runas teikumus.</p> <p>Ir priekšstats par runas pierakstu un tās komentāriem (piebildi).</p>	<p>Mācās izteiksmīgi lasīt lomās daiļliteratūras tekstus.</p> <p>Mācās noteikt galveno domu lasītā un dzirdētā tekstā.</p>	<p>Mācās ieklausīties katra cilvēka runā, cenšas izprast valodas nozīmi cilvēka kultūrā.</p>	<p>Mācās analizēt un secināt.</p>

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (6 stundas)

Uzruna. (6 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Mācās saklausīt un saskatīt tekstā uzrunu, mācās nošķirt tekstā uzrunu no citām teksta vienībām, lietot pieturzīmes uzrunas atdalīšanai tekstā.	Lasa pareizi un izteiksmīgi, ievērojot uzrunas intonāciju. Mācās saklausīt uzrunu tekstā, pašam pierakstīt teikumus ar uzrunu. Mācās kritiski vērtēt tekstā ietvertu informāciju.	Prot uzrunāt savējos un svešus cilvēkus, izmantojot dažādus valodas līdzekļus.	Mācās vispārināt.

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (12 stundas)

Vārds, vārda nozīme. Viennozīmīgi un daudznozīmīgi vārdi. Sinonīmi. (12 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Prot nošķirt vārdu runātā un rakstītā tekstā. Mācās noteikt vārdu nozīmi tekstā, mācās izprast vārdu daudznozīmīgumu, novērtēt vārdu izvēles nozīmīgumu. Mācās lietot vārdus pārnestajā nozīmē, saprast to nozīmi.	Prot pareizi un izteiksmīgi lasīt. Mācās lietot vārdus atbilstoši runas situācijai. Mācās rakstīt tekstu atbilstoši saziņas tematam un adresātam. Mācās veidot uzmetumu, melnrakstu un tīrrakstu.	Ir priekšstats par vārdu nozīmes maiņu laika gaitā, par vārdu lietojumu kādā vēstures periodā, uztver informāciju par tautas kultūru.	Mācās analizēt vārdu nozīmes.

Temati

Lasīšanas prasmju attīstīšana. (11 stundas)

Teksts, tā pazīmes – mērķtiecīgums, veselums, pabeigtība. Teksta plānošanas veidi: vienkāršais plāns vai domu karte. (11 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Prot veidot vienkāršu tekstu – rakstīt vēstījumu, to plānot, lietot melnrakstu	Prot pareizi un izteiksmīgi lasīt, izvēlēties piemērotu lasīšanas	Mācās saskatīt tekstā kulturoloģisku informāciju, ciena savu dzimto	Mācās nošķirt atsevišķo no vispārīgā, atlasīt galveno informāciju. Mācās gūt

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>un tīrrakstu. Mācās veidot konspektīvu atstāstījumu, izvēlēties balsta vārdus, klausoties atstāstījuma tekstu.</p> <p>Mācās veidot tekstu atbilstoši prasībām.</p>	<p>stratēģiju.</p>	<p>valodu.</p>	<p>informāciju no enciklopēdijām, vārdnīcām, daiļliteratūras.</p>

5. KLASE (175 stundas)

Temati

Vispārīgā valodniecība. Valoda kā zīmju sistēma. Valodas pamatfunkcijas – saziņas, izziņas un domu izteikšanas funkcija. Dzimtā, valsts un minoritātes valoda. (12 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Zina, ka valoda ir zīmju sistēma, zina nosaukt un paskaidrot valodas pamatfunkcijas.</p> <p>Saprot valodas sistēmas struktūru un uztver valodas skaņas, vārdus un teikumus kā dažādu līmeņu vienības.</p>	<p>Saprot valodas lomu saziņā.</p> <p>Vērtē un pilnīgo savu lasīšanas, klausīšanās un runāšanas prasmi.</p>	<p>Saprot, kāda ir valodas loma mūsdienu sabiedrībā, tautas kultūras saglabāšanā un savas personības tapšanā.</p> <p>Zina, kā izrādīt cieņu pret savu dzimto valodu.</p> <p>Saprot, kas ir dzimtā valoda, valsts un minoritātes valoda.</p>	<p>Saprot, kāda ir valodas loma mācību procesā.</p>

Temati

Saziņa. Saziņas situācija (mērķis, temats un dalībnieki). Mutvārdu un rakstveida saziņa. Sarunas uzsākšana, jautājumu un atbilžu veidošana, sarunas pabeigšana. (12 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Cenšas ievērot savā runā pareizrūnas nosacījumus.</p>	<p>Saprot saziņas jēdzienu, nosaka saziņas situāciju (mērķi, tematu, dalībniekus).</p> <p>Veido konkrētai saziņas situācijai atbilstošus izteikumus, izsaka savu viedokli, pamato to.</p> <p>Prot jautāt un atbildēt sarunas laikā, iesākt un pabeigt sarunu.</p> <p>Raksta tekstu atbilstoši adresātam, saziņas tematam, mērķim, vietai un laikam.</p>	<p>Saprot, ka kulturāla runa un raksti raksturo cilvēku un viņa attieksmi pret citiem.</p>	<p>Mācās mērķtiecīgi un plānveidīgi runāt un rakstīt, šīs prasmes izmantojot visos mācību priekšmetos.</p>

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
	Saprot mutvārdu un rakstveida saziņas atšķirības.		

Temati

Tekstveide. Informācijas ieguves avoti (sarunas, grāmatas, preses izdevumi, televīzija, radio).

Klausīšanās un lasīšanas nozīme informācijas ieguves procesā. Teksta pārskatīšana un caurskatīšana. Informācijas iegūšana, pieraksts, apkopošana un rezultāta demonstrēšana. (19 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Veido mērķtiecīgu un pabeigtu tekstu, ievērojot mācītās pareizrakstības normas.	Izprot lasāmā teksta plānveidību un rindkopas nozīmi teksta uzbūvē. Mērķtiecīgi pilnīgo lasīšanas prasmes, tekstu pārskatot un caurskatot. Pieraksta un sistematizē informāciju, izmantojot dažādus paņēmienus (domu kartes, ideju tīklu, citātu kartes u.c.). Vērtē tekstā ietverto informāciju no ticamības un derīguma viedokļa, salīdzinot informāciju dažādos avotos.		Pazīst informācijas ieguves paņēmienus skolas bibliotēkā. Mācās daudzveidīgi un saskaņā ar pareizrakstības normām pierakstīt informāciju atbilstoši savām vajadzībām.

Temati

Leksikoloģija. Vārdu krājums. Viennozīmīgi un daudznnozīmīgi vārdi. Vārda tiešā un pārnestā nozīme. Vārdi ar emocionālu nokrāsu. Pamazināmie vārdi. Vecvārdi, jaunvārdi, apvidvārdi, svešvārdi, žargonismi. Frazeoloģismi. (20 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Saprot vārdu krājuma diferenciaciju no dažādiem aspektiem (emocionāli, ekspresīvi vārdi, vecvārdi, jaunvārdi, apvidvārdi, žargonismi).	Saprot runas kultūras nozīmi saziņā, savā runā cenšas izvairīties no žargonismiem. Lasa tekstu apzināti, pareizi, veikli un	Apzinās vārdu krājuma kultūrvēsturisko nozīmi un mainību. Saprot, ka frazeoloģismi ir tautas pasaules uzskata un tēlainās	Izmanto vārdnīcas informācijas iegūšanai, sava vārdu krājuma paplašināšanai. Prot skaidrot mācību procesā

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Skaidro tekstā viennozīmīgus un daudznozīmīgus vārdus, vārdu pārnestās nozīmes un frazeoloģismus. Cenšas paplašināt savu vārdu krājumu un izmantot to savā runā un rakstos. Mācās pareizi rakstīt svešvārdus.	izteiksmīgi.	domāšanas veida atspoguļojums. Saskata kultūrvēsturiskos, literāros un populārzinātniskos tekstos vecvārdus, jaunvārdus, apvidvārdus, svešvārdus, žargonismus.	svešvārdus, izmantojot vārdnīcas.

Temati

Tekstveide. Teksta plānošana (ievads, galvenā daļa, nobeigums).

Vēstījums. Teksta temats. Uzmetuma, melnraksta un tīrraksta veidošana. (22 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Izprot teksta daļas, to nozīmi teksta izveidē. Izmanto uzmetumu melnraksta veidošanai. Veido melnrakstu, prot to pilnīgot un rakstīt tīrrakstu, ievērojot pareizrakstības normas. Pilnīgo savu rakstītprasmi, precīzi un glīti noformē tīrrakstu. Veido vēstījumu.	Veido vēstījumu, stāsta un raksta par saviem piedzīvojumiem, iespaidiem un izjūtām. Atstāsta (īsi un konspektīvi) mutvārdos un rakstveidā lasītu/dzirdētu tekstu.		Izmanto atbilstošās rakstīšanas stratēģijas.

Temati

Fonētika un ortogrāfija. Skaņas un burti. Alfabēts.

Patskaņi, divskaņi, līdzskaņi, zilbe. Ortogrāfijas principi. (10 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Prot nošķirt valodas skaņas: patskaņus, divskaņus, līdzskaņus (balsīgos, nebalsīgos). Prot dalīt vārdus pārņemšanai jaunā		Ir priekšstats par latīņu alfabēta izplatību un citiem alfabēta veidiem.	Lieto pareizrakstības un pareizrunas vārdnīcas. Izmanto alfabētu dažādu sarakstu sastādīšanā.

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>rindā, ievērojot zilbes robežu, līdzskaņu skaitu starp patskaņiem un divskaņiem un ņemot vērā vārdu sastāvu.</p> <p>Mācās rakstībā ievērot fonētisko, morfoloģisko un vēsturisko ortogrāfijas principu.</p>			<p>Izmanto alfabēta zināšanas darbā ar vārdnīcām, enciklopēdijām.</p>

Temati

Morfoloģija. Vārda sastāvs. Celms un izskaņa. Izskaņu pareizrakstība.

Vārddarināšana. Vārddarināšana ar izskaņām un priedēkļiem. Atvasinātu vārdu pareizrakstība.

Salikteņi. To darināšanas nosacījumi. Salikteņu pareizrakstība. Saīsinājumi. Vārdu saīsinājumi kā informācijas racionāls pieraksts. Saīsinājumi mācību grāmatā u.c. uzzīņu avotos. (10 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Prot noteikt vārda sastāvdaļas: sakni, galotni, priedēkli, piedēkli, celmu, izskaņu.</p> <p>Prot darināt jaunus vārdus, izmantojot izskaņas un priedēkļus.</p> <p>Nostiprina atvasinātu vārdu un salikteņu pareizrakstību.</p> <p>Saprot mācību grāmatās, vārdnīcās un enciklopēdijās izmantotos saīsinājumus.</p>		<p>Apzinās latviešu valodas tradīcijas jaunu vārdu darināšanā.</p> <p>Ir priekšstats par vārddarināšanas mūsdienu aktualitātēm. Veidojas sapratne par valodas bagātināšanu vārddarināšanas ceļā.</p> <p>Saskata kulturoloģiskā vai literārā tekstā nozīmes atšķirības starp pirmatnīgiem, atvasinātiem vārdiem un salikteņiem.</p>	<p>Pieraksta stundās un ārpus stundām dzirdētu un lasītu informāciju, izmantojot saīsinājumus.</p>

Temati

Morfoloģija. Lietvārds. Lietvārdu iedalījums sugas vārdos un īpašvārdos. Lietvārdu dzimte, skaitlis, locījums. Lietvārdu locīšana – deklinācijas. Atgriezeniskie lietvārdi un nelokāmie lietvārdi. Lietvārdu lietošana. (25 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Prot nošķirt lietvārdus no citām vārdšķirām, noteikt piederību pie sugas vārdiem vai īpašvārdiem.</p> <p>Prot rakstos lietot īpašvārdus atbilstoši pareizrakstības normām.</p> <p>Prot saskaņāt tekstā lietvārdu dzimti, skaitli, locījumu, orientējas latviešu valodas vienskaitlinieku un daudzskaitlinieku lietošanā. Prot locīt lietvārdus atbilstoši to piederībai pie deklinācijas, zina izņēmumus skaņu mijā, prot locīt atgriezeniskos lietvārdus.</p> <p>Prot ortogrāfiski pareizi rakstīt vienkāršus, atvasinātus un saliktus lietvārdus.</p> <p>Prot darināt lietvārdus ar dažādiem vārddarināšanas paņēmieniem.</p>		<p>Ir priekšstats par vārdu un nosaukumu došanas latviskām tradīcijām, citvalodu īpašvārdu atveidi.</p>	

Temati

Sintakse. Teikumu iedalījums pēc izteikuma mērķa.

Vienkāršs nepaplašināts un vienkāršs paplašināts teikums. Salikts teikums. Teikuma virslocekļi un teikuma palīglocekļi. Vienlīdzīgi teikuma locekļi un to saistīšanas līdzekļi.

Paskaidrojošie vārdi un vārdu grupas (*bez šaubām, manuprāt, protams, pēc manām domām, pirmkārt, otrkārt*).

Uzruna. Tiešā runa. (45 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Prot atšķirt un veidot pēc izteikuma mērķa un emocionālās nokrāsas dažādus teikumus.</p> <p>Prot noteikt un veidot vienkāršus nepaplašinātus un paplašinātus teikumus.</p> <p>Prot lietot pieturzīmes teikumu beigās.</p> <p>Prot noteikt teikuma virslocekļus, palīglocekļus, izprot to lomu teikuma veidošanā.</p> <p>Zina, kas ir vienlīdzīgi teikuma locekļi, saskata tos tekstā, lieto pieturzīmes teikumos ar vienlīdzīgiem teikuma locekļiem un vienkāršākiem paskaidrojošiem vārdiem, vārdu grupām. Paša veidotā tekstā lieto vienlīdzīgus teikuma locekļus.</p> <p>Zina, kas ir uzruna un tiešā runa, nosaka to tekstā un lieto pieturzīmes atbilstoši pareizrakstības normām.</p> <p>Ir priekšstats par saliktu sakārtotu un pakārtotu teikumu, daļu saistīšanas līdzekļiem.</p> <p>Nošķir neatkarīgas teikuma daļas no</p>	<p>Prot saskatīt uzrunu kā savdabīgu valodas līdzekli uzmanības pievēršanai.</p> <p>Lieto uzrunu sarunās, lietišķajos rakstos, vēstulēs atbilstoši pareizrakstības un pareizrakstības normām.</p>	<p>Saprot, ka katrai tautai ir savas uzrunāšanas tradīcijas.</p> <p>Apzinās latviešiem raksturīgos uzrunas veidus.</p>	<p>Mācās analizēt un vispārināt.</p> <p>Mācās abstrakti attēlot teikumu struktūru shēmās.</p>

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
palīgteikumiem. Mācās likt pieturzīmes saliktos teikumos.			

6. KLASE (140 stundas)

Temati

Saziņa un tekstveide. Apraksts. Pārspriedums.

Runas kultūra dažādās formālās un neformālās saziņas situācijās.

Informācijas ieguves avots – intervija.

Runas satura un uzstāšanās plānošana un īstenošana. (29 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Prot veidot aprakstu un pārspriedumu.</p> <p>Prot mērķtiecīgi veidot melnrakstu un fīrrakstu, ievērojot iepriekš apgūtās pareizrakstības prasmes.</p>	<p>Saprot runas kultūras nozīmi saziņā, ievēro apgūtās runas etiķetes normas.</p> <p>Prot veidot kontaktu, pievērst uzmanību, izteikt uzaicinājumu, lūgumu, atvainošanos, atbalstīt viedokli.</p> <p>Vērtē savas runas atbilstību saziņas situācijai.</p> <p>Apzinās klausīšanās nozīmi informācijas iegūšanā.</p> <p>Prot veidot jautājumus intervijai par noteiktu tēmu un pierakstīt dzirdētu tekstu. Prot intervēt.</p> <p>Prot plānot savu runu un uzstāties klasē.</p> <p>Vērtē un mērķtiecīgi pilnīgo savu runāšanas, klausīšanās prasmi.</p> <p>Atstāsta mutvārdos un rakstveidā tekstu ar apraksta elementiem.</p>	<p>Saskata atšķirības savā un citu tautu runas etiķetē.</p> <p>Mācās sazināties ar dažāda vecuma un dažādu tautību cilvēkiem.</p>	<p>Izmanto citos mācību priekšmetos iegūtās zināšanas un prasmes intervijas, apraksta un pārsprieduma veidošanā.</p>

Temati

Stilistika. Valodas funkcionālie stili – sarunvalodas, publicistiskais, daiļliteratūras, lietišķais, populārzinātniskais, zinātniskais. (22 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Zina valodas funkcionālo stilu pazīmes. Prot atšķirt zinātnisko, populārzinātnisko, lietišķo, daiļliteratūras, sarunvalodas, publicistisko stilu. Prot rakstīt iesniegumu, paskaidrojumu.	Vērtē dažādos funkcionālo stilu darbos ietverto informāciju un izmanto to savā darbībā. Lasa apzināti, veikli un pareizi.	Saskata tekstā ar tautas vēsturi, mākslu, zinātnei saistītu informāciju.	

Temati

Morfoloģija. Īpašības vārds: dzimte, skaitlis, noteiktā un nenoteiktā galotne, salīdzināmās pakāpes, īpašības vārdu lietošana. (18 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Prot nošķirt īpašības vārdus no citām vārdšķirām. Saprot īpašības vārdu nozīmi tēlainas valodas veidošanā. Ievēro galvenos nosacījumus īpašības vārdu lietošanā ar nenoteiktajām un noteiktajām galotnēm. Prot veidot īpašības vārdu salīdzināmās pakāpes, kā arī salīdzinājumā izmantot <i>kā, nekā, par</i> . Prot ortogrāfiski pareizi rakstīt īpašības vārdus.	Prot apzināti lietot īpašības vārdu kā priekšmeta pazīmju izteicēju, kā ietekmētājlīdzekli, attieksmes veidotāju mutvārdos un rakstos. Prot lietot saziņā īpašības vārdus atkarībā no saziņas mērķa.	Saskata latviešu valodā īpašības vārdus, piemēram, <i>balts, zils, melns</i> , arī kā simbolisko nozīmju paudējus.	Analizē, vērtē mākslas valodu, izmantojot literatūrā iegūtās zināšanas par izteiksmes līdzekļiem. Pilnīgo savas dzimtās valodas prasmi.

Temati

Morfoloģija. Skaitļa vārdi: pamata un kārtas, lokāmie un nelokāmie skaitļa vārdi, to saistāmība un lietošana, daļskaitļi. (16 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Prot noteikt skaitļa vārdus pēc to gramatiskajām pazīmēm.</p> <p>Prot lietot pamata un kārtas skaitļa vārdus, nošķirt tos pēc nozīmes.</p> <p>Lieto lietvārdus iederīgā locījumā aiz lokāmajiem un nelokāmajiem skaitļa vārdiem.</p> <p>Prot pierakstīt skaitļa vārdus ar arābu cipariem.</p> <p>Prot pareizi izrunāt skaitļa vārdus atbilstoši literārās valodas normām, lietot paralēlformas tūkstotis, tūkstoš, skaitļa vārdus ar -padsmit.</p>		<p>Saskata atšķirības starp savā un citās valodās pieņemto kalendārā gada, mēneša un dienas rakstību un prot saskaņā ar latviešu valodas tradīcijām to pierakstīt.</p> <p>Ir priekšstats par arābu un romiešu ciparu lietošanu Eiropas kultūrā.</p>	<p>Ievēro skaitļa vārdu lietošanas īpatnības atbilstoši literārās valodas normām citos mācību priekšmetos.</p>

Temati

Morfoloģija. Vietniekvārdi: iedalījums pēc nozīmes, to lietošana. (16 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Prot nošķirt vietniekvārdus no citām vārdšķirām pēc to gramatiskajām pazīmēm.</p> <p>Izprot vietniekvārdu lietojumu tekstā, uztver to abstraktumu.</p> <p>Prot noteikt vietniekvārdu piederību pie atbilstošās grupas, izmantojot</p>	<p>Prot lietot iederīgus vietniekvārdus mutvārdu un rakstu saziņā.</p>	<p>Izprot latviešu valodas tradīcijas personu un piederības vietniekvārdu lietošanā.</p>	<p>Prot atrast informāciju pārskata tabulā un mērķtiecīgi izmantot to.</p>

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
pārskata tabulu. Prot rakstīt vietniekvārdus.			

Temati

Morfoloģija. Apstākļa vārds: apstākļa vārdu nozīmes un lietošana, salīdzināmās pakāpes. (14 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Prot nošķirt apstākļa vārdus no citām vārdšķirām, saskatīt to nozīmes teikumā. Prot pareizi rakstīt apstākļa vārdus. Prot lietot apstākļa vārdus atbilstoši literārās valodas normām. Ir priekšstats par vārdšķiru homonīmiju (apstākļa vārds un īpašības vārds).	Mācās valodā izmantot dažādas nozīmes apstākļa vārdus, izprot to lomu runā.		Atrod informāciju pārskata tabulā un mērķtiecīgi izmanto to.

Temati

Sintakse. Pieturzīmju lietošana vienkāršā un saliktā teikumā. (25 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Prot atdalīt ar pieturzīmēm salikta teikuma daļas, tiešo runu, uzrunu un uzrunas grupu, vienlīdzīgus teikuma locekļus, izsaukmes vārdus. Prot lietot iederīgas pieturzīmes teikuma beigās. Saskata sintaktisko konstrukciju, pieturzīmju lomu teksta uztverē un izveidē.	Prot runā ievērot teikuma loģiskās pauzes, mainīt intonāciju atbilstoši izsacījuma nolūkam.		Ievēro interpunkcijas normas visā mācību procesā.

7. KLASE (105 stundas)

Temati

Saziņa. Valoda saziņas procesā. Personu saziņa. Diskusija. Diskusijas temats. Diskusijas jautājumi. Argumentācija. Savas attieksmes paušana diskusijā. (14 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
	<p>Saprot, kas ir personu saziņa.</p> <p>Izmanto verbālos un neverbālos saziņas līdzekļus atbilstoši saziņas situācijai.</p> <p>Saprot diskusijas veidošanas nosacījumus, jautājumu veidus.</p> <p>Formulē diskusijas tematu, jautājumus diskusijai.</p> <p>Piedalās diskusijā, prot argumentēti izteikt savu viedokli un pauž savu attieksmi ar atbilstošiem valodas līdzekļiem.</p> <p>Uzklausa citu viedokli.</p>	<p>Apzinās, ka latviešu kultūrā ir savas saziņas tradīcijas. Mācās paust savu attieksmi citiem diskusijas dalībniekiem sociāli pieņemamā formā.</p>	<p>Uzstājas, izmantojot dažādus informēšanas veidus.</p>

Temati

Morfoloģija. Darbības vārds: patstāvīgi un palīgdarbības vārdi, pamatforma – nenoteiksme, darbības vārda personas, darbības vārdu laiki īstenības izteiksmē, darbības vārdu izteiksmes, darbības vārdu locīšana, darbības vārda divdabja formas, darbības vārdu kārtas, darbības vārdu darināšana un lietošana. (40 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Prot saskaņāt tekstā darbības vārdus, noteikt to pamatformas, veidot darbības vārdu vienkāršos un saliktos laikus vienskaitļa un daudzskaitļa</p>	<p>Prot izteikt vajadzību, vēlēšanos, aicinājumu, pamudinājumu un citu modalitāti, izmantojot darbības vārdus dažādās izteiksmēs.</p>	<p>Mācās ievērot latviešu valodas darbības vārdu darināšanas sistēmas īpatnības atšķirībā no citām valodām (priedēkļu skaits, nemotivēts</p>	<p>Prot veidot un uzrakstīt pārskata tabulas un shēmas kā atbalsta materiālu.</p>

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>personās īstenības izteiksmes darāmajā kārtā.</p> <p>Ir priekšstats par darbības vārdu darāmo un ciešamo kārtu.</p> <p>Prot locīt darbības vārdus un atbilstoši ortogrāfijas nosacījumiem tos uzrakstīt.</p> <p>Mācās savā valodā pareizi lietot <i>a</i> un <i>ā</i> darbības vārdu personu galotnēs.</p> <p>Zina par darbības vārdu konjugācijām, nekārtno darbības vārdu <i>būt, dot, iet</i> locīšanu.</p> <p>Prot pareizi uzrakstīt darbības vārdus <i>lūzt, mīlzt, bīrzt</i> visās formās.</p> <p>Pazīst darbības vārdu divdabju formas, prot tās ortogrāfiski pareizi uzrakstīt, gūst priekšstatu par divdabju lietošanu darāmās kārtas salikto laiku veidošanā.</p> <p>Prot saskatīt pirmatnīgo un atvasināto darbības vārdu nozīmes atšķirības un to darināšanas sistēmu.</p> <p>Prot saskatīt un veidot darbības vārda formas visās izteiksmēs darāmajā kārtā.</p>	<p>Prot ar valodas līdzekļiem izteikt savu attieksmi un vērtējumu atbilstoši komunikatīvai situācijai.</p>	<p>priedēklis, atgriezenisko darbības vārdu lietošana).</p> <p>Apzinās latviešu valodas sistēmas īpatnības subjektīva vērtējuma izteikšanai.</p>	<p>Konspektē un veido stāstījumu par apgūto mācību vielu.</p> <p>Veic pašpārbaudi, izmantojot rokasgrāmatas, tabulas, pārskatus.</p> <p>Iegūst informāciju par gramatisku tēmu, lasot un izrakstot būtisko.</p>

Temati

Fonētika. Pozicionālās skaņu mijas. Vēsturiskās skaņu mijas (*j, t, d, e, ie, ei* noteiktā mija) un vēsturiskais līdzskaņu zudums. (10 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Izprot pozicionālās skaņu pārmaiņas runā.</p> <p>Ir priekšstats par vēsturiskajām skaņu mijām, to lietošanu.</p> <p>Zina darbības vārdu pareizrakstības nosacījumus, prot rakstīt divdabjus ar <i>-dams, -dama, -damies, -damās</i>, tagadnes formas ar vēsturisko līdzskaņu zudumu un no tagadnes celma veidotās formas. Saprot <i>i, e, ē, ie, ei</i> miju vārddarināšanā un formu veidošanā.</p> <p>Pārzina ortogrāfijas principus: fonētisko, morfoloģisko, prot ortogrāfiski pareizi rakstīt vārdus.</p>	<p>Lasa populārzinātniskus tekstus, secina būtisko. Veido jautājumus par tekstu.</p> <p>Sakārto iegūto informāciju tabulās, shēmās un diagrammās.</p>		<p>Veic pašpārbaudi, izmantojot vārdnīcas.</p> <p>Lieto ortogrammu metodi.</p> <p>Prot grafisko informāciju pārveidot vārdiskajā informācijā.</p> <p>Veido pārskatus, kopsavilkumu.</p>

Temati

Sintakse. Divdabja teiciens. Divdabja teiciena lietošana un pieturzīmju lietojums teikumos ar divdabja teicienu. (15 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Izprot divdabja teiciena veidošanās nosacījumus, veido divdabja teicienus un lieto tos savā tekstā.</p> <p>Zina pieturzīmju lietošanas nosacījumus teikumos ar divdabja teicienu un prot uzrakstīt teikumus ar divdabja teicienu atbilstoši pareizrakstības normām.</p>	<p>Nosaka saziņas tematu.</p> <p>Saprot, kas ir teksta temats, problēma un ideja. Nosaka autora komunikatīvo nolūku.</p> <p>Formulē tēmu, veido plānu, vāc materiālus un raksta pārspridumu/eseju.</p>		<p>Apkopo un strukturē informāciju dažādās tabulās un shēmās.</p> <p>Mācās abstrahēt, attēlojot teikumu uzbūvi shematiski.</p>

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
	Mērķtiecīgi izmanto dažādas lasīšanas stratēģijas informācijas ieguvei.		

Temati

Morfoloģija. Palīgvārdi. Prievārds, tā lietojums. (4 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Atšķir palīgvārdus no patstāvīgiem vārdiem.</p> <p>Saprot prievārdu nozīmi teikuma veidošanā un prot tos lietot.</p> <p>Prot nošķirt prievārdus no citām vārdšķirām.</p>		<p>Apzinās latviešu valodas savdabību, latviešu valodas kā sintētiskas valodas īpatnības, kurās daudzas gramatiskās nozīmes izsaka ar locījumiem.</p>	<p>Iegūst papildinformāciju par gramatisku tēmu un prezentē to klasē.</p>

Temati

Morfoloģija. Partikula, tās lietojums. (5 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Saprot partikulu kā modalitātes izteicēju.</p> <p>Izprot partikulu nozīmi un izteikšanas iespējas.</p> <p>Prot rakstīt partikulas, lietot <i>nē</i> un <i>ne</i>, nošķirt ar pieturzīmēm partikulas <i>jā</i> un <i>nē</i>.</p> <p>Izprot vārdu homonīmiju.</p>	<p>Mutvārdos un rakstos mācās lietot partikulas kā attieksmes paudējas teikumā un tekstā.</p> <p>Spēj uztvert sarunas partnera emocionālo attieksmi, teksta slēpto saturu.</p>	<p>Mācās apzināties, ka izvēlētais valodas stils saziņā apliecina cilvēka socializācijas un kultūras līmeni.</p>	

Temati**Morfoloģija.** Saiklis, tā lietojums. (12 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Saprot saikli kā teikuma locekli un teikuma daļu saistītājīdzekli.</p> <p>Izprot saikļu nozīmi teikumā (sakārtojuma un pakārtojuma saikļi), to sastāvu.</p> <p>Izprot saikļu <i>jeb</i> un <i>vai</i> nozīmi, zina to lietošanas normas.</p> <p>Nošķir saikļus no apstākļa vārdiem, vietniekvārdiem, partikulām.</p>	<p>Veido tekstu atbilstoši saziņas mērķim. Stāsta par mācību tēmu, izmantojot grafiskos organizatorus.</p>		<p>Analizē, strukturē, zīmē teikuma shēmas.</p>

Temati**Morfoloģija.** Izsaukmes vārds, tā lietojums. (5 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Pazīst tekstā izsaukmes vārdus, prot tos lietot tekstā.</p>	<p>Izmanto saziņā izsaukmes vārdus savas emocionālās attieksmes paušanai.</p>	<p>Apzinās, ka izsaukmes vārdu lietošanu ietekmē piederība pie sociālajām grupām un to lietojums ir cilvēka kultūras rādītājs.</p>	

8. KLASE (105 stundas)

Temati

Saziņa un tekstveide. Oficiālā un privātā saziņa. Oficiāls ielūgums, apsveikums. Informācijas daudzveidība. Pārspriedums/eseja. (16 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Vērtē valodas līdzekļu izvēli oficiālā un privātā saziņā, plašsaziņas līdzekļos. Nostiprina pareizrūnas un pareizrakstības prasmes.</p> <p>Bagātina valodas izjūtu un vārdu krājumu.</p> <p>Pieraksta informāciju atbilstoši pareizrakstības nosacījumiem.</p> <p>Izprot pārsprieduma veidošanas nosacījumus un prot to veidot.</p>	<p>Prot raksturot saziņas līdzekļus oficiālā un privātā saziņā.</p> <p>Veido savu runu atbilstoši saziņas situācijai. Uztver būtisko informāciju citu runā, novērtē to no ticamības un uztveramības viedokļa.</p> <p>Izmanto lasīšanas stratēģijas atbilstoši veicamajam uzdevumam.</p> <p>Prot uzstāties publiski, piedalīties oficiālās sarunās, izvēlēties piemērotus valodas līdzekļus.</p> <p>Prot rakstīt vēstuli, oficiālu ielūgumu, apsveikumu.</p> <p>Rediģē un pilnīgo tekstu.</p>	<p>Apzinās latviešu valodas normas oficiālā saziņā. Zina, ka citu tautu oficiālajā saziņā pastāv citas normas.</p> <p>Prot atrast un novērtēt kulturoloģiska rakstura informāciju.</p> <p>Apzinās atbildību par savas runas kvalitāti.</p>	<p>Meklē, apkopo un izvērtē informāciju.</p> <p>Izmanto iepriekšējās zināšanas: līdzību pārsprieduma teksta veidošanā un runas satura organizēšanā.</p>

Temati

Sintakse. Teikuma virslocekļi: teikuma priekšmets un izteicējs. Teikuma palīglocekļi: papildinātājs, apstākļi, apzīmētājs, pielikums. Vienlīdzīgi teikuma locekļi un to saistīšanas līdzekļi. Teikuma locekļu savrupināšana: savrupināts pielikums, apzīmētājs, apstākļi, divdabja teiciens. Iespraudumi: iesprausti vārdi un iesprausti teikumi. (35 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Izprot teikuma locekļu lomu teikuma satura atklāsmē.</p> <p>Prot noteikt teikuma virslocekļus un</p>	<p>Prot saņemt un nodot precīzu informāciju gan mutvārdos, gan rakstveidā.</p>	<p>Apzinās latviešu valodas tradīcijas teikumu struktūras veidošanā.</p> <p>Zina latviešu valodas tradīcijas</p>	<p>Analizē, salīdzina un vispārina.</p> <p>Saskata būtisko teikuma struktūrā – gramatisko centru.</p>

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>vārdšķiru, ar ko tie izteikti.</p> <p>Prot noteikt teikuma palīglocekļus – papildinātāju, apstākļus, apzīmētāju, pielikumu – un vārdšķiru, ar ko tie izteikti.</p> <p>Veido paplašinātus teikumus, kuri atspoguļo ne tikai darbības subjektu, darbību un objektu, bet arī norises apstākļus, kā arī darbības un priekšmetu pazīmes.</p> <p>Veido apzinātu, loģisku vārdu saistījumu teikumā.</p> <p>Saskata teikumā vienlīdzīgus teikuma locekļus.</p> <p>Saskata un izvēlas saikļus vienlīdzīgu teikuma locekļu saistīšanai, lieto iederīgas pieturzīmes.</p> <p>Prot lietot vispārinošo vārdu kopā ar vienlīdzīgiem teikuma locekļiem.</p> <p>Saprot savrupinājumu funkcijas dažādu stilu tekstos.</p> <p>Prot savrupināt dažādus teikuma locekļus un lietot iederīgas pieturzīmes.</p> <p>Saskata iespraudumus un rakstos liek iederīgas pieturzīmes.</p>	<p>Saklausa saziņā savrupinājums kā papildinformācijas devējus, situācijas un priekšmetu raksturotājus.</p> <p>Lieto runā dažādus savrupinājuma veidus, tā panākot izteiksmīgumu, iekļauj tos rakstu darbos. Saklausa iespraudumus kā runātāja attieksmes rādītāju vai papildinformācijas sniedzēju.</p> <p>Mācās lietot iespraudumus, izsakot savu viedokli, cenšas izvairīties no nevēlamiem iespraudumiem.</p>	<p>vienlīdzīgu teikuma locekļu saistīšanas līdzekļu izvēlē.</p> <p>Saskata valodas bagātību mākslinieciskos un citos tekstos, izprot savrupinājumu jēgu.</p>	<p>Izvērtē savas iepriekšējās zināšanas par teikuma locekļiem.</p> <p>Izprot loģiskos sakarus starp teikuma locekļiem un atspoguļo tos grafiski. Analizē, nošķir pamatinformāciju no papildinformācijas.</p>

Temati

Saziņa un tekstveide. Referāts. Konspekts, tēzes. (22 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Formulē referāta tematu, plāno tā saturu, atlasa būtiskus faktus. Nostiprina pareizrakstības prasmes, izvēlas atbilstošus valodas līdzekļus.	Izmanto lasīšanas stratēģijas atbilstoši veicamajam uzdevumam. Novērtē informācijas patiesumu, būtiskumu un daudzveidību. Apkopo informāciju konspektā, izveido galvenos secinājumus/tēzes. Pastāsta par savām iecerēm, plānošanas gaitu, izvēlētajiem faktiem. Uzstājas klasē ar sagatavoto referātu.	Bagātina valodas vārdu krājumu, izvērtējot literāro tekstu valodu.	Mērķtiecīgi izmanto dažādas pieraksta tehnikas informācijas sistematizēšanai. Mērķtiecīgi pilnīgo melnrakstu: novērtē teksta saturu, kompozīciju un valodas līdzekļu izvēli.

Temati

Sintakse. Salikts teikums. Sintaktiskie sakari starp salikta teikuma daļām: sakārtojums un pakārtojums. Salikts sakārtots un salikts pakārtots teikums. Salikta pakārtota teikuma palīgteikumu veidi. Jaukts salikts teikums. (32 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Prot noteikt saliktu teikumu pēc sintaktisko sakaru veida – salikts sakārtots, salikts pakārtots teikums, jaukts salikts teikums. Saskata salikta sakārtota teikuma daļas un daļu saistīšanas līdzekļus, prot likt pieturzīmes starp salikta sakārtota teikuma daļām. Prot noteikt salikta pakārtota teikuma	Veido tekstu dažādos stilos atbilstoši saziņas mērķim, rediģē tekstu. Novērtē valodas līdzekļu izvēli un pamato to.		Analizē savu un citu uzrakstīto tekstu. Zīmē saliktu teikumu shēmas, kas atspoguļo teikumu struktūru un pamato pieturzīmju lietošanu. Pēta un analizē tekstu atbilstoši mācību uzdevumiem.

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>daļas – virsteikumu un palīgteikumu(-us).</p> <p>Saskata palīgteikumu ievadītājevārdus jeb daļu saistīšanas līdzekļus, prot likt iederīgas pieturzīmes saliktā pakārtotā teikumā.</p> <p>Zina palīgteikumu veidus.</p> <p>Lieto savā runā un rakstos daudzveidīgas teikuma konstrukcijas.</p>			

9. KLASE (105 stundas)

Temati

Saziņa un tekstveide. Referāts. (12 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Prot iesaistīt teikumā citātu un likt pieturzīmes.</p> <p>Uztver tekstu kā veselumu, kurā ir daudzveidīgas teksta vienības.</p>	<p>Iegūst informāciju no dažādiem avotiem, prot to izmantot referātā.</p> <p>Mērķtiecīgi izmanto citātus savos rakstos, runā. Veido atsauces, izmantotās literatūras sarakstu.</p> <p>Prot publiski uzstāties, mērķtiecīgi informēt citus par savu izpētīto tematu, izvēlēties valodas līdzekļus atkarībā no saziņas mērķa un adresāta.</p> <p>Ievēro runas etiķeti un uzvedības normas.</p>		<p>Citē, apkopo informāciju, padara to saprotamu un uzskatāmu citiem.</p> <p>Ievēro precizitāti, citējot cita teikto.</p>

Temati

Fonētika. Skaņu iedalījums, alfabēts, pozicionālās un vēsturiskās mijas (4.–9. klases mācību vielas atkārtojums). (6 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Orientējas valodas skaņu sastāvā, prot rakstos saskatīt pozicionālās mijas, vēsturiskās mijas un prot lietot galvenos ortogrāfijas likumus: fonētisko, morfoloģisko un tradicionālo.</p> <p>Prot dalīt vārdus pārņemšanai jaunā rindā.</p> <p>Prot rakstīt bez ortogrāfijas kļūdām.</p>	<p>Uztver lasītu un dzirdētu mācību tekstu, apkopo un strukturē informāciju, izmanto dažādas pieraksta tehnikas.</p> <p>Veido mutvārdu un rakstveida tekstu dažādos stilos atbilstoši saziņas mērķim.</p>		<p>Vērtē savas un citu valodas prasmes.</p>

Temati

Morfoloģija. Vārdu sastāvs, vārdu darināšana, vārdšķiras (4.–9. klases mācību vielas atkārtojums). (18 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Izprot vārdšķiru sistēmu.</p> <p>Izprot vārdu sastāvu, saskata radniecīgus vārdus, prot sadalīt sastāvdaļās vārdu pamatformā, izmantot zināšanas par vārdu sastāvu vārddarināšanā, vārdu dalīšanā pārņemšanai jaunā rindā, pareizrakstībā (morfoloģiskais princips), kā arī informācijai par piederību pie vārdšķiras.</p> <p>Izprot vārdšķiru tipiskās pazīmes, to lietojumu un daudzveidību. Prot saskaņot savu valodu ar literārās valodas prasībām vārdu gramatiskajā lietojumā, lietvārdus lieto iederīgā dzimtē, skaitlī, locījumā, darbības vārdus – iederīgā personā, laikā, kārtā un izteiksmē, izvēlas piemērotus palīgvārdus, prievārdus – pēc saistāmības un lietošanas tradīcijas, tāpat partikulas, saikļus un izsauksmes vārdus kā noteiktas funkcijas veicējus teikumā.</p>	<p>Klausās skolotāja vai klasesbiedru stāstījumu par mācību tēmu, noskaidro un precizē nesaprotamo informāciju.</p> <p>Izmanto dažādas lasīšanas tehnikas atbilstoši izvirzītajam mērķim.</p>	<p>Mācās saskaņot izlokusni ar latviešu literārās valodas normām.</p>	<p>Mācību tēmas atkārtošana izmanto pierakstus, pārskata tabulas, papildliteratūru.</p>

Temati

Saziņa un tekstveide. Pārspriedums/eseja. (13 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
<p>Prot veidot pārspriedumu/eseju.</p> <p>Saskata valodas stilistiskās un tēlainās</p>	<p>Raksta pārspriedumu/eseju par izvēlētu tematu (par kulturoloģisku</p>	<p>Apzinās atbildību par sava rakstītu un runātu teksta kvalitāti.</p>	<p>Rediģē un pilnīgo tekstu.</p> <p>Izmanto esejas rakstīšanas prasmes</p>

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
izteiksmes līdzekļu lomu tekstā. Nostiprina pareizrakstības prasmes.	vai sabiedriski nozīmīgu tēmu). Izprot runas kultūras nozīmi saziņā un vērtē savas runas atbilstību saziņas situācijai.		citos mācību priekšmetos – prot formulēt tēmu, izvirzīt apgalvojumus, argumentēt savu viedokli un veikt secinājumus.

Temati

Vispārīgā valodniecība. Valodas situācija un valodas politika. (10 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Zina valodas attīstības pamatposmus, izprot valodas pārmaiņu cēloņus.	Izmanto dažādas lasīšanas stratēģijas informācijas iegūšanai par valodas situāciju un politiku.	Saprot valodas situāciju Latvijā un valsts valodas politikas pamatprincipus. Apzinās pasaules valodu daudzveidību kā cilvēces kultūras bagātību.	Noskaidro nesaprotamos terminus un informāciju.

Temati

Leksikoloģija. Speciālā leksika: termini un profesionālismi. Leksikas slāņi. Emocionāli ekspresīvā leksika. (18 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Precīzi un mērķtiecīgi lieto terminus. Ir sapratne par leksikas slāņiem. Izprot vārda pārnestās nozīmes iespējas valodas tēlainības radīšanā. Izprot vārdos ietverto emocionālo papildinformāciju, lieto emocionāli ekspresīvus vārdus atbilstoši teksta tipam un saziņas situācijai.	Mērķtiecīgi izmanto savā runā dažādu slāņu leksiku, frazeoloģismus, sakāmvārdus, parunas.	Apzinās nacionālo un internacionālo terminu vietu valodas sistēmā. Apzinās latviešu valodas leksikas bagātību un daudzveidību.	Izmanto vārdnīcas leksikoloģisku uzdevumu veikšanā.

Temati

Stilistika. Funkcionālie un emocionāli ekspresīvie stili. (14 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Zina latviešu valodas funkcionālos un emocionāli ekspresīvos stilus un prot rakstīt dažādu veidu tekstus.	Izmanto saziņā valodas funkcionālos un emocionāli ekspresīvos stilus.		Atlasa un mērķtiecīgi lieto valodas līdzekļus dažādu funkcionālo paveidu tekstos un dažādās saziņas situācijās.

Temati

Tekstveide. Lietišķie raksti: CV, motivācijas vēstule. (14 stundas)

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence
Prot rakstīt un noformēt lietišķos rakstus: CV un motivācijas vēstuli.	Apzinās lietišķo rakstu nozīmi saziņā. Ievēro rakstītāja kultūru.		Vērtē savas rakstīšanas prasmes kvalitāti.

Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Vērtēšana ir mācību procesa būtiska sastāvdaļa, kuras mērķis ir skolēna personības pilnveidošana un izaugsme. Skolēna mācību sasniegumi jāvērtē daudzpusīgi un objektīvi, lai realizētu:

- prasību atklātības un skaidrības principu, kontrolējot mācību priekšmeta standartā noteikto obligātā mācību satura apguves pamatprasību apguvi;
- pozitīvo sasniegumu summēšanas principu, reģistrējot pozitīvos sasniegumus visos mācību sasniegumu vērtēšanas līmeņos – zināšanu iegaumēšanas un sapratnes, to lietošanas un patstāvīgas produktīvas darbības līmenī;
- vērtējuma atbilstības principu, dodot skolēnam iespēju apliecināt savas zināšanas un prasmes visiem mācību sasniegumu vērtēšanas līmeņiem atbilstošos uzdevumos, jautājumos, piemēros un situācijās;
- vērtējuma noteikšanai izmantoto veidu dažādības principu, izmantojot pārbaudes rakstos, mutvārdos un kombinēti, individuālo un grupas sasniegumu vērtēšanu un dažādus pārbaudes darbus (piemēram, diagnosticējošie darbi, kontroldarbi, praktiskie darbi, projektu darbi, ieskaites, eksāmeni);
- vērtēšanas regularitātes principu, lai skolēnu un viņa vecākus informētu par iegūtajām zināšanām, apgūtajām prasmēm un mācību sasniegumu attīstības dinamiku;
- vērtējuma obligātuma principu, izvirzot prasību, lai skolēns iesaistītos mācību procesā un iegūtu savām spējām atbilstošu vērtējumu.

Vērtētājs var būt: pats skolēns, klasesbiedri, skolotājs (iekšējā vērtēšana); skolas administrācija, vecāki, eksperti, valsts un pašvaldības institūcijas (ārējā vērtēšana).

Vērtēšana ir mācību procesa sastāvdaļa, tāpēc veicama visā mācību laikā, izvēloties piemērotāko vērtēšanas vietu mācību procesā, vērtēšanas mērķi, vērtēšanas metodisko paņēmieni, vērtējuma atspoguļošanas veidu (sk. tabulu)

Vērtēšanas forma		Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
pēc vietas mācību procesā	pēc mērķa			
Ievadvērtēšana Sniedz informāciju par skolēnu mācāmības līmeni, uzsākot tēmu, kursu u. tml.	Diagnosticējošā vērtēšana: sākotnējā rezultāta noteikšana mācību procesa, tēmas apguves uzsākšanai; skolēnu motivēšana aktīvam mācību darbam; skolēna un skolotāja sadarbības formu saskaņošana, mācību mērķu un uzdevumu precizēšana.	Novērošana.	Skolotājs atzīmē novērojumus par skolēna darba prasmēm. (piemēram, kā skolēni raksta vai lasa vingrinājumu, analizē, meklē analogijas). Skolotājs var izveidot dažādas novērojumu lapas, izvirzot konkrētu vērošanas mērķi (piemēram, par skolēnu pareizrūnas prasmēm mācību stundu laikā). Iegūtie rezultāti palīdz skolotājam pilnīgot mācību priekšmeta programmu, pieņemt argumentētus lēmumus par mācību metodēm, paņēmieniem.	Ieskaitīts/ neieskaitīts vai aprakstoši.
		Testveida uzdevumi	Skolotājs sastāda testveida uzdevumus, lai noskaidrotu skolēnu sākotnējo izpratni par jaunu mācību tēmu vai atmiņā saglabājušos informāciju par jau mācītu tēmu. Piemēram, sākot 5. klasē tēmu par lietvārdu, skolotājs piedāvā skolēniem testu ar atbilžu izvēles vai savietošanas uzdevumiem.	
		Jautājumi.	Skolēni mutvārdos vai rakstveidā atbild uz dažādu tipu jautājumiem. Tas dod skolotājam iespēju noteikt zināšanu un prasmju līmeni klasē un plānot tālāko darbu (izklāstāmos un izskaidrojamos faktus, piemērotākos vingrinājumus).	
		Diagnosticējošais diktāts.	Skolēni raksta diktātu, kurā, piemēram, koncentrēti dažādi salikta teikuma interpunkcijas gadījumi. Tipisko kļūdu analīze ļauj mērķtiecīgi plānot mācību stundu mērķus un uzdevumus.	
		Pārrunas.	Skolotājs ar skolēniem brīvā sarunā noskaidro skolēnu zināšanu līmeni tēmas apguves sākumā. Piemēram, pārrunas par teikuma jēdzienu un teikuma nozīmi teksta veidošanā.	

Vērtēšanas forma		Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
pēc vietas mācību procesā	pēc mērķa			
Kārtējā vērtēšana Notiek mācību laikā; ir mācību procesa operatīva un motivējoša atgriezeniskā saite.	Formatīvā vērtēšana: skolēnu sasniegumu noteikšana ar nolūku tos uzlabot; mācību procesa norises, mācību mērķa, izmantoto mācību metožu atbilstības kontrole un saskaņošana; skolēna objektīva pašvērtējuma un atbildības veicināšana.	Vingrinājumi.	Skolēni veic vingrinājumus, piemēram, raksta tekstu, saliekot pieturas zīmes, un norāda teikumu gramatisko centru vai domā saliktus sakārtotus teikumus, izmantojot dažādus sakārtojuma saikļus. Šādi uzdevumi pārbauda skolēnu prasmes izmantot valodas zināšanas. Pārbaudi var veikt skolotājs, tā var būt skolēnu savstarpējā kontrole vai arī skolēns pats var veikt pašpārbaudi.	Ieskaitīts/ neieskaitīts (1. klasei aprakstoši).
		Pārskata tabulu veidošana.	Skolēni veido pārskata tabulu, piemēram, par teikuma locekļu pazīmēm vai salīdzina salikta sakārtota un salikta pakārtota teikuma pazīmes. Tiek vērtētas skolēnu latviešu valodas zināšanas, prasmes lietot šīs zināšanas praktiskajā darbībā. Tiek vērtētas skolēna prasmes apkopot informāciju, klasificēt to, saskatīt līdzīgo un atšķirīgo.	
		Diskusija.	Skolēni kopā ar skolotāju vienojas par diskusijas tematu (piemēram, “Sarunvalodas kultūra mūsu klasē”), sagatavo jautājumus, izvēlas būtiskos un diskutē par izvēlētajiem jautājumiem. Tiek vērtēta izpratne, prasme izteikt un argumentēt savu viedokli par noteiktu tēmu.	
		Grupās projekts.	Skolēni vienojas par projekta tēmu un izvēlas tematu (piemēram, projekts “Personvārdi mūsu skolā”). Skolēni izmanto jau sagatavotus materiālus (piemēram, skolēnu saraksti pa klasēm) par personvārdiem kādā klašu grupā vai visā skolā. Katra grupa prezentē savu veikumu, atbild uz jautājumiem, izdara kopīgus secinājumus. Tiek vērtētas skolēnu prasmes apkopot, strukturēt un izvērtēt informāciju, prezentācijas un sadarbības prasmes.	
		Pašvērtējuma kartes.	Katras tēmas apguves sākumā tiek izveidotas pašvērtējuma kartes (piemēram, kā novērtēt uzstāšanos), kurās skolēns pēc tam atzīmē, ko ir apguvis, izpratis, kādas prasmes ieguvis. Ar pašvērtējuma kartēm var strādāt klasē, to aizpildīšana var būt arī mājas darbs.	

Vērtēšanas forma		Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
pēc vietas mācību procesā	pēc mērķa			
		Diktāts.	Skolēni raksta kādu no diktāta veidiem. Skolēni klasē novērtē savu darbu (piemēram, klasē kopīgi analizē tekstu, skolēni labo kļūdas paši vai mainās darbiem ar sola biedru).	
		Darba mapes.	Skolēni veido darba mapes pēc noteiktas struktūras. Tajās var apkopot gan klases darbus, gan mājas darbus, gan pārbaudes darbus, gan patstāvīgos darbus mācību materiāla paplašinātai apguvei. Tiek fiksēti un vērtēti skolēnu sasniegumi, problēmas mācību satura apgūvē, skolēnu prasmes apkopot un strukturēt informāciju.	
		Testveida uzdevumi.	Skolēni veic dažādus testveida uzdevumus, lai pārbaudītu viņu zināšanas un prasmes mācību tēmas apguves procesā. Piemēram, par tematu “Darbības vārds” var sagatavot uzdevumus, kas pārbauda zināšanas par darbības vārda gramatiskajām kategorijām un darbības vārda pareizrakstību.	
		Atstāstījums.	Skolēni raksta atstāstījumu, kurā izmanto apgūtās zināšanas un prasmes par apgūstamo tēmu. Piemēram, kad skolēni apgūst tiešo runu un uzrunu, var rakstīt atstāstījumu ar dialoga elementiem.	
		Domraksts/eseja.	Skolēniem tiek piedāvāti domrakstu temati par kādu noteiktu tēmu, piemēram, “Interesantākās lappuses latviešu valodas mācību grāmatā...” Tiek vērtētas skolēnu teksta plānošanas prasmes, prasmes izteikt savu viedokli rakstveidā, pamatot to, pareizrakstība.	
		Mutvārdu uzstāšanās par mācību tēmu.	Skolēni sagatavo stāstījumu par mācību tēmu. Darbu var veikt individuāli, pāros vai grupās – gan mājās, gan klasē. Piemēram, mutvārdu stāstījums “Divdabja teiciens” vai rakstu darbs “Pieturzīmes vienkāršā teikumā”. Tiek pārbaudīta skolēnu izpratne par mācību tēmu, prasme izklāstīt mācību tēmu, ilustrēt to ar piemēriem, pareizrunas un pareizrakstības prasmes.	

Vērtēšanas forma		Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
pēc vietas mācību procesā	pēc mērķa			
		Video vai audioieraksts.	Skolēnu runa tiek ierakstīta audiokasetē. Tiek analizēta un vērtēta skolēnu runa. Tiek filmēta stundas gaita. Skolēni kopā ar skolotāju analizē stundas gaitu, skolēnu un skolotāju darbību mācību stundā. Tiek vērtēta skolēnu prasme vērtēt savu darbu, saskatīt problēmas mācību satura apgūvē.	
Nobeiguma vērtēšana Notiek mācību tēmas vai kursa beigās. Nosaka, kā īstenotas mācību priekšmeta standarta prasības.	Summatīvā vērtēšana: skolēnu zināšanu un prasmju apguves līmeņa noteikšana, beidzot tēmu, mācību gadu, kursu.	Pārbaudes darbs.	Skolēni veic daudzveidīgus uzdevumus, kas liecina par viņu zināšanām, prasmēm, kā arī spēju lietot apgūtās zināšanas gan standarta, gan nestandarta situācijās.	Balles (1.klasei aprakstoši).
		Darba mape.	Skolēni noteiktā laika posmā uzkrāj faktus (vingrinājumus, mājas darbus, pārbaudes darbus, jaunrades darbus u.c.), kas parāda viņu attīstības dinamiku mācību darbā (zināšanas, prasmes, kā arī attieksmes). Skolotājs 1 vai 2 reizes gadā pārrunā ar katru skolēnu viņa mācību sasniegumus un izvēlas uzdevumus tālākajam mācību periodam.	
		Grupās projekts.	Skolēnu grupas radītais "produkts" vai risinātā problēma ir pietiekams pierādījums gūtajiem mācību sasniegumiem. Pārbaudes formai un vērtēšanas kritērijiem (<i>kas un kā</i> tiek novērtēts), cik vien iespējams, ir jāatbilst projekta metodes koncepcijai. Skolotājs novērtē, kā ir sasniegts konkrētais mācību mērķis (kā skolēni prot risināt problēmu – no ieceres līdz tās demonstrēšanai, kas apliecina skolēnu prasmes un attieksmes) un izvirza uzdevumus tālākajam mācību procesam.	
		Domraksts/eseja.	Skolēniem tiek piedāvāti vairāki temati, kas saistīti ar valodu, sabiedriskiem notikumiem vai jauniešiem aktuālām problēmām. Tiek pārbaudītas skolēnu teksta veidošanas prasmes, prasme rakstveidā izteikt un pamatot savu viedokli, pareizrakstības prasmes.	

Vērtēšanas forma		Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
pēc vietas mācību procesā	pēc mērķa			
		Referāts.	Ir izmantojams atsevišķos gadījumos. Tiek vērtētas skolēnu zināšanas konkrētā satura jomā, prasme atrast, apkopot un strukturēt informāciju, kā arī prasme rakstīt zinātniskajā stilā.	

Izvēloties pārbažu saturu, ieteicams kombinēt formālās pārbaudes metodes (rakstveida pārbaudes darbi) un autentiskās metodes, kurās nozīmīga vieta atvēlēta skolēna praktiskajam sniegunam (priekšnesumam), tādējādi nodrošinot gan apgūtā mācību satura kontroli, gan nosakot sasniegtos mācību mērķus un uzdevumus. Mācību satura kontrolei paredzēta ievadvērtēšana un kārtējā vērtēšana; nobeiguma vērtēšanā jāakcentē mācību mērķu un uzdevumu pārbaude.

Skolotājs savus veidotos darbus pārsvarā vērtē pēc kritērijiem (vērtēšanas kritērijus nosaka skolotājs pats atkarībā no mācību priekšmeta satura un mācību procesa organizācijas vai saskaņā ar izglītības iestādes izstrādāto izglītības programmu, vai saskaņā ar 10 ballu skalas lietošanas nosacījumiem).

Valsts pārbaudes darbu saturs veidots tā, lai skolēns var saņemt vērtējumu pēc kritērijiem 10 ballu skalā.

Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi un metodes

Mācību līdzekļi

Mācību literatūra

Mācību procesā izmanto IZM ISEC apstiprinātas mācību grāmatas vai mācību līdzekļu komplektus, kas publicēti izdevumā “Ieteicamā mācību literatūra vispārizglītošajām mācību iestādēm” (sākot ar 2000. gadu); enciklopēdijas un citu uzziņu literatūru, kurā ietverta latviešu valodas mācībām noderīga informācija.

Metodiskie līdzekļi

Audio ieraksti, videoieraksti.

Mācību tehniskie līdzekļi

Kodoskops, audio ierakstu atskaņotājs, televizors un videoprojektors.

Metodes

Mācību metožu un paņēmienu izvēle notiek, gatavojot mācību vielu stundai. Izvēle atkarīga no *didaktiskā mērķa, skolēna sagatavotības vai zināšanu līmeņa, mācību satura un skolēna un skolotāja mijiedarbības, resp., saskarsmes veida.*

Mērķu sasniegšanai izvēlas mācību organizācijas formu: *individuāls darbs, frontāls darbs ar visu klasi, grupu vai pāru darbs.*

Mācību procesā ievērojami didaktiskie principi: zinātniskums, mērķtiecība, saprotamība, uzskatāmība, piemērotība, pēctecība, motivācija, interese, noderīgums, panākumu nodrošinājums, patstāvīgums, radošums, tikumiskums, mūsdienīgums u. c.

Metode, paņēmiens	Apraksts
Atstāstījums.	Teksta satura atstāsts rakstveidā, ievērojot gramatikas, ortogrāfijas un interpunkcijas likumus. Atstāstījuma mērķis ir attīstīt skolēnu atmiņas spējas un loģisko domāšanu, kopt skolēna valodas kultūru, izmantojot paraugu, nostiprināt pareizrakstību. Atstāstījumus raksta galvenokārt pamatskolā. Skolotājs pirms rakstīšanas informē par atstāstījuma veidu, izlasa atstāstāmo tekstu, izskaidro svešos vārdus un uzraksta uz tāfeles grūtākos vārdus, pārrunā atstāstījuma kompozīciju, vēršot uzmanību uz atstāstījuma mērķi. Pēc otrreizējas nolasīšanas veido plānu vai lasīšanas laikā zīmē domu karti – visi

Metode, paņēmieni	Apraksts
	<p>kopā vai individuāli. Atstāstījumu veidi:</p> <p>1) <i>brīvie atstāstījumi</i> – tiem izmantojami teksti ar skaidru sižeta līniju. Skolēniem jāuztver tekstā paustā pamatdoma, notikumu secība. Atstāstījumā katrs skolēns brīvi lieto savu vārdu krājumu;</p> <p>2) <i>atstāstījumi tuvu tekstam</i> – tajos skolēni atstāsta tuvu tekstam, izmantojot autora valodu, viņa lietotos mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus;</p> <p>3) <i>paplašināmie atstāstījumi</i> – tajos atstāstāmā tekstā aizsākta doma, sižeta risinājums nav pabeigts, skolēni pēc savas izvēles raksta turpinājumu un nobeigumu;</p> <p>4) <i>konspektīvie atstāstījumi</i> – tajos atstāsta galveno domu, neizmantojot mazsvarīgus faktus, nelieto tiešās runas teikumus;</p> <p>5) <i>atstāstījumi ar formas maiņu</i> – lasāmie teksti un uzdevumi var būt dažādi: tekstā stāstījums 1.personā, skolēni pārveido 3.personā; tekstā dialogi, teikumi ar tiešo runu, skolēni atstāsta bez tiešās runas teikumiem; kāds notikums (lasa skolotājs), skolēni atstāsta ar adresāta maiņu – vēstule draugam, vecākiem, vecvecākiem, skolotājam u.tml. (tiks mainīti leksikas un stila līdzekļi);</p> <p>6) <i>izlases atstāstījums</i> – plašs klausāmais teksts ar sižeta sazarojumu, dažādiem notikumiem, skolēni pēc izvēles atstāsta vienu no tiem, vai arī izveido kāda tēla raksturojumu.</p>
Darbs ar tekstu.	<p>Teksts ir mutvārdos izteikts vai ar rakstu zīmēm fiksēts vārdu, teikumu savienojumu kopums ar kādu informāciju. Dažādus tekstus – runātos, ierunātos, rakstītos izmanto informācijas iegūšanai, tos analizē no dažādiem viedokļiem, konspektē, sagatavo atbildes uz jautājumiem, tos mācās caurskatīt, pārskatīt u.tml.</p> <p>Tekstus analizē arī elektroniskā veidā. Tas attīsta prasmi izmantot dažādas informatīvās tehnoloģijas, prasmi atrast, izvērtēt, analizēt un izmantot informāciju. Skolēni, piemēram, mācās izmantot bibliotēkas katalogus, meklēt informāciju internetā, veidot mācību materiālus elektroniskā formā utt.</p>
Diskusija.	<p>Diskusijas izmanto, lai izpētītu divus dažādus viedokļus par kādu jautājumu. Diskusijas tematu ar izmantojamo literatūru skolotājs paziņo vismaz nedēļu iepriekš. Noskaidro darba grupas, kas sagatavos atšķirīgu viedokļu apskatu. Norise: izrauga vadītāju, pieņem reglamentu. Pirmā grupa izskaidro savu viedokli, tad atbild uz pretējās grupas un klausītāju jautājumiem, tad uzstājas otrā grupa ar savu viedokli, kas savukārt atbild uz pretinieku un citu klausītāju jautājumiem. Pēc tam katra grupa cenšas iebilst pretinieka uzskatiem, izmantotajiem argumentiem, cenšas pierādīt pretinieka viedokļa aplamību. Diskusijas vadītājs ziņo par rezultātiem un sniedz rezumējumu. Diskusija rosina loģiskās domāšanas attīstību, veido prasmi uzdot jautājumus, māca uzstāties emocionālā situācijā, veicina toleranci pret citu uzskatu izteicējiem, rosina interesi, mācību motivāciju. Piem., diskusija par</p>

Metode, paņēmiens	Apraksts
	sarunvalodas lietojumu rakstu valodā.
Diktāti.	<p>Metodisks paņēmiens pareizrakstības iemaņu nostiprināšanai.</p> <p>Mācību diktāti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) redzes diktāts (fotogrāfiskais paņēmiens) – izlasa un izpēta ar roku rakstītu vārdu vai drukātu vārdu, iegaumē un pēc redzes atmiņas to uzraksta. Parasti lieto 1.-2.klasē; 2) (<i>dzirdes</i>) <i>diktāti</i> – ar dzirdi uztver vārdus, teikumus, pēc tam uzraksta. Skolotājs nolasa visu tekstu, tad pa atsevišķiem teikumiem izrunā “grūto” vārdu pareizrakstību, tad raksta. Var darīt otrādi, vispirms uzraksta, tad izrunā; 3) <i>diktāts ar palīglīdzekļiem</i> – diktāta rakstīšanas laikā var izmantot mācību grāmatu, tabulas, vārdnīcas, pierakstus; 4) <i>sagatavotais diktāts</i> – skolēniem iepriekš zināms rakstāmais diktāta teksts, viņi paši to izstudē, ievēro grūtākās vietas (ortogrammas), un tad skolotājs to diktē. Iespējams arī no galvas mācīta dzejoļa teksts, kurā īpaši jāievēro iederīgas pieturzīmes; 5) <i>diktāts ar uzdevumu</i> – pēc diktāta uzrakstīšanas jāzīmē kāda teikuma shēma, jāpasvīturo atsevišķas valodas parādības, ieteicams numurēt diktāta teikumus, lai nerastos apgrūtinājums; 6) <i>izlases diktāts</i> – pēc skolotāja norādījuma no diktāta teksta raksta tikai atsevišķus vārdus vai teikumus; 7) <i>savstarpējais diktāts</i> – izpilda darbu pa pāriem; katrs skolēns saņem kartīti ar diktāta tekstu vienas rindkopas apjomā. Vispirms katrs izlasa savu teksta daļu, tad pirmais diktē otrajam, otrs diktē savu tekstu pirmajam. Tad diktāta kartītes abi noliek otrādi, lai teksts nebūtu redzams. Katrs pats pārbauda savu rakstīto un labo ar zaļu, pēc tam samainās un biedrs labo ar sarkanu un parakstās. Skolotājs pārskata un liek atzīmi; 8) <i>radošais diktāts</i> – skolotājs nodiktē saistošu tekstu bez nobeiguma, tas jāpieraksta pašiem skolēniem.
Domraksti.	<p>Domrakstus pēc formas izšķir:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>vēstījums</i> – hronoloģiskā secībā izklāstīts viens vai vairāki notikumi. Vēstījuma rakstīšanā jāievēro noteikta pakāpenība (<i>secība</i>), jāvērtē, jāatlasa būtiskākie elementi notikuma norisē. Var būt divu veidu vēstījums: par brīvo tematu un par literāro tematu. Piem., “Notikums klases dzīvē”; 2) <i>apraksts</i> – apcere par kāda priekšmeta, parādības vai dzīvas būtnes ārējām pazīmēm (<i>to izskatu</i>,

Metode, paņēmiens	Apraksts
	<p><i>portretu; dabas, apkārtnes vērojumi</i>). Domraksts attīsta koncentrēšanās un novērošanas spējas, subjektīvu attieksmi pret novērojamo objektu. Var veidot lietišķo (neitrāla apcere par kāda objekta būtiskajām pazīmēm) un māksliniecisko (tēlaina, emocionāla objekta būtisko īpašību apcere) aprakstu. Plānošanas pamatā ir lokālais vai daļējais princips. Piem., domraksts “Mana skolotāja”;</p> <p>3) <i>pārspriedums/eseja</i> – domraksts, kurā risināta kāda problēma vai noskaidrota parādība un skolēns pauž savu attieksmi pret to, atklāj zināšanas un savu dzīves pieredzi. Pārspriedumā ne vien atstāta faktus vai izvirza apgalvojumus, bet arī pamato, pierāda savas domas vai uzskatu pareizību. Piem., “Žargonismi – manas valodas bagātinātāji?”</p>
Jautājumi un atbildes (dialogs).	<p>Jautājumus un atbildes kā metodisko paņēmienu var izmantot jebkurā stundā. Ir <i>retoriskie jautājumi</i>, kurus stāstījuma laikā uzdod skolotājs vai skolēns, lai pievērstu uzmanību kādai parādībai, runātājs pats atbild uz šiem jautājumiem. <i>Analīzes jautājumi</i>, kas palīdz saskatīt valodas parādības, izprast to sistēmu, izdarīt secinājumus, piem., teikumu locekļu noteikšanā, nomenu locījuma noteikšanā, darbības vārda laiku raksturošanā u.tml. Ar <i>izpratnes jautājumiem</i> noskaidro, vai temats izprasts pēc būtības; <i>vispārinošie jautājumi</i>, kas sakārto atsevišķus valodas faktus sistēmā; <i>atmiņas jautājumi</i>, kas reproducē agrāk mācīto vielu u.c.</p> <p>Dialogā veidojas ciešāks skolotāja kontakts ar skolēniem, aktīvāka kļūst viņu līdzdalība mācībās, tiek nodrošināta informācijas un pretinformācijas vienota plūsma. Skolotājam ir arī lielas iespējas veidot skolēnu valodas kultūru, prasot no viņiem skaidras un precīzas atbildes.</p>
Lomu spēle.	<p>Skolēni izspēlē dažādas saziņas situācijas. Tā kā lomu spēlei nav gatava scenārija vai dialoga, tad tās dalībnieki veido savas lomas, darbībai risinoties. Lomu spēle veicina situācijas izpratni, toleranci, jo paši iejūtas kādā lomā, veicina prasmi rīkoties dažādās situācijās. Veiksmīgi var izmantot valodā, mācoties par valodas stiliem, piem., iejusties direktora, skolotāja, policista, sportista u.c. lomā, izvēlēties saziņas situācijai atbilstošus valodas līdzekļus.</p>
Konspekta, tēžu, piezīmju veidošana.	<p>Attīsta prasmi patstāvīgi veidot mācību materiālu – konspektu, tēzes, piezīmes, veikt informācijas atlasī, analīzi, apkopojumu.</p>
Mācību spēles.	<p>Skolotājs sagatavo spēles, parasti mācību vielas nostiprināšanai. Skolotājs vai skolēni izskaidro spēles noteikumus. Mācību spēles veicina interesi, aktivitāti, mācību motivāciju, kā arī nostiprina zināšanas. Sagatavojot var izmantot domino, dažādas mīklas (rēbusu, krustvārdu, zviedru u.c.), loto, ruletes, “Gribi būt miljonārs?” vai citus spēļu principus. Liels laika patēriņš.</p>
Pareizrakstības mācības paņēmieni.	<p>Pareizrakstības mācības paņēmienu galarezultāts ir māka rakstīt noteikta veidojuma burtus (alfabētu), savienot tos vārdos, lai tālāk veidotu teikumus, tekstu, ievērojot ortogrāfijas, interpunkcijas un</p>

Metode, paņēmieni	Apraksts
	<p>stilstikas nosacījumus.</p> <p>Noteikta veidojuma burtus mācās rakstīt pēc parauga un vingrinoties.</p> <p>Ortogrāfijas mācības paņēmieni:</p> <p>1) fonētiskais: raksta vārdā to burtu, kas atbilst izrunātai skaņai, piem., <i>māte, māsa, lapsa, egle, ledus</i>; skolēnam jāprot noteikt, kuras skaņas veido burtu un kuri burti skaņām atbilst;</p> <p>2) morfoloģiskais: pēc kura vārda sastāvdaļu raksta vienādi visos gadījumos, neatkarīgi no tās izrunas vārdā, piem., <i>laba, labs, labsirdīgs; uzart, uzskriet, ataust, atbildēt; pati, pats, gadi, gadi</i>; Morfoloģiskā principa ievērošanu veicina vārda vai vārda formas pārveidošana skaidrajā pozīcijā, t.i., tā, lai aiz neskaidrās vārda sadaļas sekotu patskanis, piem., <i>slēgt – slēgums, darbs – darbi</i> u.tml., vai jāzina noteikti nosacījumi, piem., kādos gadījumos rakstāms <i>s</i> vai <i>z</i> un citi. Šo principu lietojot, ir svarīgi apzināties, kādos gadījumos jāveic pareizrakstības pārbaude, kad ir ortogramma 'vieta vārdā, kurā burta rakstība jāpārbauda'.</p> <p>Ortogrammas metodisko paņēmieni sekmīgi var lietot, ja ir balsta zināšanas par vārda sastāvu: sakni, galotni, piedēkli, vārdu darināšanu un locīšanu, skaņu pārmaiņām. Ortogramma [*] jeb vieta vārdā, kurā burta rakstība ir jāpārbauda, ir</p> <p>1) vārda beigās, ja tā galotne ir -s, -t, -ties -tu, piem., ra*s – rāgi; dar*s – darbi, diktā*s – diktāti, ga* s – gadi, bei*t – beigas, snie*ties – sniegums, lie*tu – liegums, lū*t – lūza, me*s – meži, sve*s – sveši, kaktu*s – kaktusi; Ja darbības vārds pagātnē beidzas ar s, t, d, tad pirms -t rakstāms s, piem., nesa – nest, veda – vest, meta – mest;</p> <p>2) vārda sākumā, piedēkļa un saknes saturā: u*-skriet – uz-aust, a*-bildēt – at-lasīt, i*sacīt – iz-aicināt, a*domāt – ap-laistīt;</p> <p>3) pirms piedēkļa -dam-; au*dams – ausa, lū*dams – lūza; Ja darbības vārds pagātnē beidzas ar z, t, d, pirms -dams rakstāms z, piem., lauza – lauzdams, meta – mezdams, grūda – grūzdams;</p> <p>4) saliktenos, tā daļu saturā: pu*diena – puse dienas, se*diena – sestā diena, di*pa*mit – divi pa desmit;</p> <p>Ir atsevišķi vārdi, kurus izrunā gandrīz vienādi (ar atšķirīgu intonāciju), bet tie rakstāmi ar <i>k</i> vai <i>g</i>, piem., <i>auksts, augsts</i>. Šeit, tiklīdz jāraksta šis vārds, ortogrammu noskaidro pēc vārda nozīmes: <i>auksts laiks</i> ar <i>k</i> (asociācijas – no aukstumā <i>kratās</i>), <i>augsts kalns</i> (asociācijas ar <i>augšanu</i>, bet ne <i>salšanu</i>). Ir vārdi, kuru rakstība jāiegaumē, piem., <i>istaba</i>, (nav piedēkļa iz-), <i>līksms</i>.</p> <p>Ortogramma ir vārdos <i>lūzt, milzt, birzt</i> – nenoteiksmes un tagadnes un šo formu atvasinājumu</p>

Metode, paņēmieni	Apraksts
	<p>pareizrakstībā, kad jāizvēlas rakstīt <i>s</i> vai <i>z</i>; šeit var izvēlēties analogiju ar vārdu <i>nirt</i>, liekot to iederīgā formā vārdu <i>lūzt</i>, <i>mīlzt</i>, <i>birzt</i> vietā: ja dzirdams <i>s</i>, rakstāmi vārdi ar <i>s</i>, ja tas nav dzirdams, rakstāmi ar <i>z</i>, piem., <i>sāk lūzt (nirt) ledus, ledus lūst (nirst)</i>. Šo vārdu pareizrakstību nostiprina gramatikas izpratne par līdzskaņu zudumu un pozicionāliem pārveidojumiem.</p> <p>Tradicionālais ortogrāfijas princips nostiprināts lielo sākumburtu lietošanā, kā arī citvalodu vārdu un teicienu rakstībā.</p> <p>Interpunktijas mācības paņēmieni pamatojas teikuma struktūras izpratnē, kuru veicina uzskatāmība, ko panāk, zīmējot teikuma shēmas.</p> <p>Vārdu formu lietojuma pareizību māca morfoloģija, bet vārda izvēles nosacījumus – leksikoloģija un stilistika.</p> <p>Ortogrāfija, interpunkcija nostiprināma dažādos vingrinājumos, diktātos, atstāstījumos un domrakstos, bet vārdu lietošana mutvārdos un rakstu darbos ar dažādiem vingrinājumiem un patstāvīgiem darbiem.</p>
Pētījums.	<p>Skolotājs vai skolēns izvirza problēmu, kas jāizpēta. Skolēns izdomā risinājuma plānu, īsteno to, izvērtē rezultātu. Pētījuma uzdevumus skolēni veic patstāvīgi, visi kopā, pāri vai grupās ar skolotāja lielāku vai mazāku palīdzību. Viņi mācās pierādījuma loģiku, argumentāciju. Pētījums sekmē skolēnu aktivitāti, attīsta pētnieciskā darba iemaņas. Paaugstinās skolēnu domāšanas aktivitāte, tiek sasniegtas stundas mērķis, panākts zināšanu noturīgums, radošās darbības pieredze, radīta interese. Pētījums veicams plašākā laika posmā vai vienas stundas laikā. Piemēram, skolēni var pētīt sava novada apvidvārdus, vietvārdus.</p>
Prāta vētra.	<p>Skolotājs izvirza problēmu, visi izsakās, min idejas vai atbildes, kuras pieraksta nekommentējot, pēc tam apspriež visus izteikumus un nonāk pie vispiemērotākā problēmas atrisinājuma. Paņēmieni, ko var izmantot dažādās jomās: noskaidrot skolēnu iepriekšējās zināšanas, izmantot pārejā uz jauno vielu, jaunu ideju ģenerēšanā vai risinot kādu problēmu uzdevumu. Skolēnos izraisa aktivitāti, interesi, esošās zināšanas izmanto jaunā situācijā, iespējami oriģināli risinājumi.</p>
Projektu metode.	<p>Plašs darbs par kādu tēmu, kuras saturu un rezultātu galvenokārt nosaka paši skolēni. Projekts veicina dažādu informācijas avotu patstāvīgu izmantošanu, pilnīgo uzstāšanās un sadarbības prasmes. Projekta izstrādē jāievēro šādi soļi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) projekta idejas/ temata izvēle, 2) informācijas vākšana un analīze, 3) optimālākā risinājuma izvēle un īstenošana,

Metode, paņēmiens	Apraksts
	<p>4) projekta prezentācija, 5) darba izvērtēšana.</p> <p>Piem., projekts "Personvārdi manā klasē".</p>
Referāts.	<p>Skolas referāts ir skolēna sagatavots publisks priekšlasījums par kādu tematu. Tas attīsta skolēna valodas zinātnisko stilu, pētniecības darba iemaņas, rosina interesi par mācību vielu, veicina patstāvīgumu. Pēc temata izvēles notiek literatūras lasīšana un analīze, pamatproblēmas atrašana, referāta rakstīšana, referāta teksta rediģēšana jeb valodas slīpēšana. Referāta ievadā atklāj aplūkojamā jēdziena (temata) izpratni, referāta mērķus, izstrādes gaitu. Izvērsumā, izmantojot avotu citēšanu un norādes uz atšķirībām uzskatos, dažādu ilustratīvo materiālu, secīgi izklāsta lietas būtību. Nobeigumā svarīgi ir secinājumi par tematu, kuros izpaužas autora galvenā doma, tā var būt formulēta tēzu veidā. Ja referātu iesniedz rakstveidā, tad referātam pievieno izmantotās literatūras un avotu sarakstu, kā arī saīsinājumu sarakstu.</p> <p>Pirms referāta skolēns, vienojoties ar skolotāju, klases biedriem var iedot jautājumus, uz kuriem lasījuma beigās būtu jāsaņem atbildes, tas būtu svarīgi mācību procesa aktivizēšanā.</p>
Skaidrojums.	<p>Skolotājs izklāsta faktus, likumus, tos analizē, salīdzina, rāda shēmas, stāstot izskaidro faktu būtību, uzdod jautājumus. Skolēni vēro, iegaumē faktus, klausās un tiecas izprast skolotāja paskaidrojumus, meklē atbildes uz skolotāja jautājumiem, tā ir mācīšanās pēc parauga. Jauno skolēni apgūst gatavā veidā. Ekonomisks jaunu zināšanu apguves veids ar patstāvīgā darba elementiem, iegūstot balsta zināšanas.</p>
Stāstījums.	<p>Skolotāja vai skolēna vēstījošs mutvārdu izklāsts, kas parasti netiek pārtraukts ar jautājumiem. Sekmē mācību satura uztveri, attīsta domāšanu, pilnīgo runas un uzstāšanās prasmes.</p>
Vingrinājumi.	<p>Methodisks paņēmiens mutvārdos vai rakstveidā pareizrūnas vai pareizrakstības apguvei, arī teorētisko zināšanu izpratnei, valoddarbības prasmju attīstīšanai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>ievirzes vingrinājumi</i> – pārejai uz jauno vielu, dominē valodas vērojums (indukcija), atsevišķu valodas parādību izcelšana; 2) <i>analīzes vingrinājumi</i> – nostiprina fonētikas, morfoloģijas, sintakses un vārddarināšanas jautājumu izpratni, attīsta loģisko domāšanu, sakārto sistēmā valodas zināšanas; 3) <i>norakstu vingrinājumi</i>, kuros noraksta tekstu ar kādu uzdevumu – atrast, pasvītrot, ierakstīt trūkstošo burtu vai vārdu, izrakstīt, papildināt, mainīt teikuma formu, kas vērsti uz ortogrāfijas un interpunkcijas prasmju veidošanos;

Metode, paņēmiens	Apraksts
	<p>4) <i>analogiskie vingrinājumi</i> – izdomāt un uzrakstīt kādu teikumu pēc noteikta modeļa, uzrakstīt vārdus pēc atbilstoša locīšanas paradigmas vai vārddarināšanas tipa, vai atbilstošus noteiktam ortogrāfijas likumam;</p> <p>5) <i>radošie vingrinājumi (stāstījums)</i> – veidot nelielu stāstījumu, iesaistīt teikumos noteiktus vārdus, veidot stāstījumu pēc attēla, turpināt teksta daļu u. tml.</p>
Vizualizēšana.	<p>Skolotājs vai skolēni izmanto vai izveido patstāvīgi dažādus simboliskus uzskates līdzekļus – shēmas, diagrammas, tabulas, plānus, kartes, zīmējumus u.c. Tas palīdz uztvert, strukturēt, apkopot mācību materiālu. Attīsta domāšanas, patstāvīgā darba prasmes. Šādu materiālu labāk veidot pēc tēmas apgūšanas vai pirms pārbaudes darba. Skolēni to veic individuāli vai mazās grupās.</p> <p>Domu kartes veidošana veicina tēmas izpratni, attīsta sistematizācijas prasmes, loģisko, tēlaino domāšanu, prasmi saskatīt būtisko, plānot. To izmanto, piem., plānojot atstāstījuma, domraksta, stāstījuma saturu.</p>

LATVIEŠU VALODA 1.–9. KLASEI

Mācību programmas paraugs

(2. variants)

Atbildīgā par izdevumu – A. Skalberga
Mācību priekšmetu programmas paraugu
aizliegts izmantot komercdarbībai!

© Izglītības satura un eksaminācijas centrs

Rīga

2005

Ar labojumiem 2010.gada septembrī